

บทความวิจัย

กลุ่มชาตินิยมในเกาหลีช่วงการยึดครองของญี่ปุ่น ค.ศ. 1910-1945

โดย

นางสาววราภรณ์ เนาวแสงศรี

รหัสนักศึกษา 05550668

เสนอ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรพร ภู่งศ์พันธุ์

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษารายวิชา 450109การศึกษาเอกเทศ

สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

หัวข้อสารนิพนธ์ กลุ่มชาตินิยมในเกาหลีช่วงการยึดครองของญี่ปุ่น ค.ศ. 1910-1945
ชื่อนักศึกษา นางสาววราภรณ์ เนาวแสงศรี รหัสนักศึกษา 05550668
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรพร ภู่งศ์พันธุ์
สาขาวิชา เอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
 วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
ปีการศึกษา 2558

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “กลุ่มชาตินิยมในเกาหลีช่วงการยึดครองของญี่ปุ่น ค.ศ. 1910-1945” มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาสภาพการเมือง เศรษฐกิจ สังคมของประเทศเกาหลีในช่วงการยึดครองของญี่ปุ่น และเพื่อศึกษากลุ่มชาตินิยมเกาหลีที่เกิดขึ้นในช่วงภายใต้การยึดครองของญี่ปุ่น ผลจากการศึกษาพบว่า การที่เกาหลีตกเป็นประเทศอาณานิคมของญี่ปุ่นนั้น ญี่ปุ่นได้เปลี่ยนแปลงเกาหลีในทุกด้าน เช่น ทางด้านการเมือง รัฐบาลญี่ปุ่นได้จัดตั้งกระทรวง 5 กระทรวง คือ กระทรวงกิจการทั่วไป กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการคลัง กระทรวงอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรม และกระทรวงยุติธรรม ทางด้านเศรษฐกิจ รัฐบาลญี่ปุ่นบังคับให้ชาวเกาหลีต้องเสียภาษีในระบบเงินตรา และทางด้านสังคม มีการบีบบังคับให้ชาวเกาหลีเรียนรู้ภาษาญี่ปุ่น การกระทำดังกล่าวล้วนแล้วแต่ทำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของนโยบายกลืนวัฒนธรรม (Cultural Assimilation) การดำเนินการของรัฐบาลญี่ปุ่นเป็นเหตุให้ชาวเกาหลีทนรับสถานการณ์ที่บีบบังคับไม่ได้ จึงก่อให้เกิดกลุ่มชาตินิยมขึ้นทั้งในและนอกประเทศ เพื่อที่จะต้องการเรียกร้องสิทธิ และเสรีภาพให้กับประเทศของตน เช่น กลุ่มทงฮัก สมาคมอิสราภาพ เป็นต้น

กลุ่มชาตินิยมในเกาหลีช่วงการยึดครองของญี่ปุ่น ค.ศ. 1910-1945

นับตั้งแต่ปี 1948 เกาหลีแบ่งประเทศออกเป็นสองประเทศ ตามเส้นขนานที่ 38 องศา คือ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี หรือ เกาหลีเหนือ และ สาธารณรัฐเกาหลี หรือ เกาหลีใต้ โดยทั้งสองประเทศตั้งอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออก เกาหลีเหนือ มีพื้นที่ครอบคลุมครึ่งเหนือของคาบสมุทรเกาหลี ส่วนเกาหลีใต้ มีพื้นที่ครอบคลุมส่วนใต้ของคาบสมุทรเกาหลี โดยมีเขตปลอดทหารเกาหลีเป็นเขตกันชนระหว่างเกาหลีเหนือกับเกาหลีใต้

เกาหลีเป็นประเทศที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานกว่า 4,000 ปี ในอดีตเกาหลีมีเพียงหนึ่งเดียวเท่านั้น มีขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมเดียวกัน ถึงแม้จะเกิดเหตุการณ์แก่งแย่งชิงอำนาจในราชวงศ์ ด้วยเหตุที่ประเทศ เกาหลีมีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ เนื่องจากตั้งอยู่บนคาบสมุทรเกาหลี ซึ่งมีพรมแดนทางเหนือติดกับประเทศจีนและสหภาพโซเวียต อีกทั้งมีลักษณะเป็นรัฐกันชนระหว่างจีนและญี่ปุ่น และมีความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ จึงทำให้เพื่อนบ้านจีนและญี่ปุ่นต่างต้องการเป็นใหญ่เหนือคาบสมุทรเกาหลี เพื่อผลประโยชน์ทางการเมืองและเศรษฐกิจ ญี่ปุ่นนั้นต้องการยึดครองเกาหลีเพื่อใช้เป็นฐานในการโจมตีจีน ญี่ปุ่นพยายามขจัดอิทธิพลของจีนในเกาหลี ได้ยกทัพมาตีเกาหลีและปะทะกับจีนสองครั้ง ครั้งแรกในระหว่างปี 1853-1858 ในการเจรจาระหว่างกัน ญี่ปุ่นได้เสนอให้แบ่งเกาหลี โดยแบ่งเขตอิทธิพลใน 8 จังหวัดของเกาหลีคนละครึ่ง คือ 4 จังหวัดทางภาคเหนือให้ญี่ปุ่นและอีก 4 จังหวัดทางภาคใต้ให้เป็นของจีน ถึงแม้ญี่ปุ่นจะไม่ได้กำหนดเขตแดนแน่นอนแต่ก็ประมาณได้ว่าเป็นบริเวณ 45 ไมล์ ทางใต้ของเส้นขนานที่ 38 ในปัจจุบัน แต่จีนไม่ตกลง ทั้งสองฝ่ายสู้รบกันนานถึง 7 ปี ญี่ปุ่นจึงยกกองทัพกลับเมื่อแม่ทัพเสียชีวิต นับเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ของเกาหลีที่ได้มีความคิดที่จะแบ่งแยกเกาหลีโดยต่างชาติ¹

¹ Kim - Hak Joon, *The Unification Policy of South and North Korea : A comparative Study* (Seoul: Seoul National University Press, 1977), 18. อ้างถึงใน สากุน สีหไตรย์, *การรวมประเทศเกาหลี* (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการระหว่างประเทศและการทูต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531), 11.

ในปี 1905 ญี่ปุ่นได้ลงนามในสนธิสัญญาพันธมิตรกับอังกฤษ (Anglo-Japanese Agreement) ซึ่งอังกฤษยอมรับว่าญี่ปุ่นมีสิทธิควบคุมและพิทักษ์เกาหลี ในปีเดียวกันสหภาพโซเวียตได้พ่ายแพ้ญี่ปุ่น ในสงครามรัสเซีย-ญี่ปุ่น จึงมีการลงนามสนธิสัญญาสงบศึกสปออร์ตสมัธ (Treaty of Portsmouth) ในเดือนกันยายน โดยสนธิสัญญานี้ญี่ปุ่นมีอำนาจเหนือเกาหลีอย่างสมบูรณ์ และญี่ปุ่นยังได้รับผลประโยชน์อย่างเต็มที่จากเกาหลี ดังนั้นหนทางที่ญี่ปุ่นพยายามยึดครองอำนาจจากเกาหลี จึงสำเร็จลุล่วง โดยในวันที่ 18 พฤศจิกายน ค.ศ. 1905 รัฐบาลเกาหลีต้องยอมลงนามในสนธิสัญญาอีลซา² ด้วยเหตุนี้ญี่ปุ่นจึงเข้าควบคุมกิจการต่างประเทศทั้งหมด เกาหลีจึงต้องสูญเสียอำนาจอธิปไตยของชาติทั้งหมด นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

ญี่ปุ่นจึงมีมาตรการเพื่อครอบงำเกาหลี คือ รัฐบาลญี่ปุ่นได้แบ่งหน่วยงานบริหารและปกครองอาณานิคมออกเป็น 5 กระทรวง คือ กระทรวงกิจการทั่วไป กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการคลัง กระทรวงอุตสาหกรรมและพาณิชยกรรม และกระทรวงยุติธรรม โอนกิจการตำรวจและอำนาจการปกครองแต่ละมณฑลมาอยู่ใต้อำนาจของตน พร้อมกันนั้นมีการประกาศใช้กฎหมายต่างๆ เพื่อบังคับชาวเกาหลีให้อยู่ภายใต้การปกครองของตน โดยญี่ปุ่นเข้าควบคุมทั้งด้านการทหาร ด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการศึกษา กดขี่ข่มเหงรวมทั้งบังคับญี่ปุ่นให้ประชาชนชาวเกาหลีเรียนรู้ภาษาของตน เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายดูดกลืนวัฒนธรรม (Cultural Assimilation)³ ตักตวงผลประโยชน์เข้าสู่ประเทศของตนให้มากที่สุด เช่น มีการเรียกเก็บภาษีที่ดิน บังคับให้ประชาชนชำระภาษีเป็นเงินตรา มีการผูกขาดธุรกิจทางการค้าและการลงทุนต่างๆ ในเกาหลี เป็นต้น ทำลายความเป็นวัฒนธรรมและประเพณีของชนชาติเกาหลีทั้งหมด ดังนั้นชาวเกาหลีผู้รักชาติจึงหลบหนีออกนอกประเทศในฐานะผู้ลี้ภัยทางการเมือง เพื่อไปแสวงหาแหล่งทำกินที่ใหม่ในดินแดนชายฝั่งแปซิฟิกของโซเวียตในแมนจูเรียของจีน ส่วนผู้ที่ไม่มีโอกาสหลบภัยก็พยายามหาโอกาสเพื่อกู้อิสรภาพ โดยได้รับการกระตุ้นกำลังใจจากนโยบาย “การ

² สนธิสัญญาอีลซาหรือ สนธิสัญญาญี่ปุ่น-เกาหลี ฉบับที่สอง จัดทำขึ้นในปี 1905 โดยเกาหลีต้องยอมยกอธิปไตยให้แก่ญี่ปุ่นดูแล และอยู่ภายใต้การ ปกครองของญี่ปุ่นในฐานะรัฐในอารักขา การลงนามในครั้งนี้นั้นคณะรัฐมนตรีเกาหลีถูกรัฐบาลญี่ปุ่นบีบบังคับด้วยกำลังทหาร

³ ภูวคต ทรงประเสริฐ, ประวัติศาสตร์เกาหลีสมัยใหม่ (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2521),

ปกครอง” ของประธานาธิบดีวูดโรว์ วิลสันของสหรัฐอเมริกาในขณะนั้น มีผลทำให้ชาวเกาหลีมีความหวังคิดว่ามหาอำนาจจะช่วยเหลือชะตากรรมพวกตนอย่างแน่นอน ดังนั้นชาวเกาหลีจึงมีแรงผลักดันที่กล้าหาญ จึงนำไปสู่การต่อสู้ เพื่อความเป็นอิสระภาพให้กับประเทศของตน ดังนั้นในช่วง ค.ศ. 1910-1945 ที่เกาหลีต้องตกอยู่ภายใต้การปกครองของประเทศญี่ปุ่น จึงก่อให้เกิดขบวนการชาตินิยมที่อยู่นอกเกาหลี เช่น บริเวณเมืองเซี่ยงไฮ้ (Shanghai) หรือเซี่ยงไฮ้ เป็นการรวมกลุ่มของนักชาตินิยมเกาหลีกับนักปฏิวัติจีนก่อตั้งสมาคมช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (Mutual Assiatance Society) ในปี 1912 โดยซิน คยูซิก (Sin Kyu-sik) เป็นองค์กรต่อสู้เรียกร้องเอกราชของเกาหลี เป็นต้น

จากความน่าสนใจดังกล่าว ผู้วิจัยจึงศึกษา “กลุ่มชาตินิยมในเกาหลีช่วงการยึดครองของญี่ปุ่น ค.ศ. 1910-1945” เพื่อศึกษาสภาพการเมือง เศรษฐกิจ สังคมของประเทศเกาหลี รวมถึงศึกษากลุ่มชาตินิยมเกาหลีที่เกิดขึ้นในช่วงภายใต้การยึดครองของญี่ปุ่น ค.ศ. 1910-1945

ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์

ประเทศเกาหลีในอดีตมีความเป็นปึกแผ่น และอันหนึ่งอันเดียวกัน อีกทั้งยังมีประวัติศาสตร์อารยธรรมร่วมกันมาเป็นเวลาอันยาวนาน เกาหลีจึงไม่ได้เป็นรัฐที่เพิ่งเกิดใหม่ อีกทั้งเกาหลียังเป็นประเทศที่มีประวัติศาสตร์ และยังสามารถพัฒนาตัวเองมาพร้อมกับชาติมหาอำนาจข้างเคียงอย่าง จีน ญี่ปุ่น และสหภาพโซเวียต

คริสต์ศตวรรษที่ 18 เป็นช่วงที่ประเทศเกาหลีต้องเผชิญกับทั้งปัญหาภายในประเทศ เช่น การแก่งแย่งชิงอำนาจการปกครองกันภายในราชสำนัก ทั้งขุนนาง ข้าราชการ และพระญาติพระมหากษัตริย์ การลุกฮือของกลุ่มชาตินิยม เนื่องจากได้รับความคิดความเชื่อจากชาติตะวันตกทำให้เกิดการต่อต้านการเข้ามาแทรกแซงจากต่างชาติ เนื่องจากเข้ามาติดต่อค้าขาย และการทำศึกสงครามครมจากต่างชาติ สิ่งต่างๆเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่บั่นทอนอำนาจของสถาบันกษัตริย์ มีผลให้เกาหลีโดยรวมอ่อนแอ ดังนั้นทำให้ประเทศที่แสวงหาอาณานิคม ต่างเห็นความอ่อนแอและเข้าแทรกแซง โดยเฉพาะญี่ปุ่น

การพัฒนาของประเทศญี่ปุ่นในสมัยเมจิ ถือได้ว่าเป็นชาติแรกของเอเชียที่มีการปฏิรูปประเทศให้ทันสมัย โดยเฉพาะด้านอุตสาหกรรมและด้านการทหารให้มีความทัดเทียมกับชาติ

มหาอำนาจตะวันตกซึ่งรัฐบาลสมัยเมจิให้ความสำคัญกับกองทัพมาก และให้เหตุผลว่ากองทัพไม่ได้มีหน้าที่แค่ป้องกันประเทศ แต่ยังสามารถสร้างชาติให้ไปสู่ความทันสมัยและความเจริญได้ เพื่อให้เป็นที่ยอมรับแก่สังคมโลก จึง ส่งผลให้ญี่ปุ่น ก้าวเข้าสู่การเป็นประเทศมหาอำนาจประเทศหนึ่งในเอเชีย รวมถึงความสำเร็จอย่างยิ่งใหญ่ทั้งในด้านเศรษฐกิจ และการทหาร ตามนโยบาย “ฟูโกกุ เคียวเฮ” จากการที่ญี่ปุ่นประสบความสำเร็จ ทำให้ญี่ปุ่นก้าวหน้าสู่ลัทธิจักรวรรดินิยม ซึ่งนำไปสู่การแสวงหาดินแดนเพื่อเข้ายึดครอง ได้แก่ หมู่เกาะฟอร์โมซาหรือหมู่เกาะไต้หวัน แมนจูเรีย เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมไปถึงคาบสมุทรเกาหลี

เกาหลีมีความอุดมสมบูรณ์ทั้งแหล่งแร่ธาตุและพื้นที่เพาะปลูกเหมาะแก่การพัฒนาอุตสาหกรรม กลับเป็นประเทศที่ล่าหลัง ขณะเดียวกัน ที่ตั้งของเกาหลีอยู่บนเส้นทางการสร้างจักรวรรดินิยมของรัสเซียบนฝั่งแผ่นดินเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเป็นปรกาการด่านแรกในการตั้งรับหากมีชาติใดรุกรานญี่ปุ่น ด้วยเหตุนี้ญี่ปุ่นจึงต้องการที่จะผนวกเกาหลีเป็นหนึ่งในอาณานิคมของตน เพื่อความสำคัญในการก้าวไปเป็นประเทศจักรวรรดินิยมอย่างเต็มขั้น เมื่อญี่ปุ่นผนวกเกาหลีแล้วได้ดำเนินการปรับเปลี่ยนและควบคุมเกาหลีทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม หลายประการดังนี้

ภาพที่ 1 ภาพการขยายตัวของลัทธิจักรวรรดินิยมของญี่ปุ่น

ที่มา : <http://www.historyplace.com/unitedstates/pacificwar/pacwar.gif>

ภาพที่ 2 ภาพแผนที่ประเทศญี่ปุ่นและเกาหลี

ที่มา : <http://www.manager.co.th/asp-bin/Image.aspx?ID=1841820>

ด้านการเมือง

ในช่วงที่ญี่ปุ่นเข้ามายึดครองเกาหลี มีรายชื่อผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ประจำประเทศเกาหลี (Governor-General of Korea) รวมทั้งสิ้น 10 คนดังนี้

1. เตระอุชิ มาซาทากะ (Terauchi Masatake)	ในปี ค.ศ.1910–1916
2. โยชิมิชิ ฮาเซกาว่า (Yoshimichi Hasegawa)	ในปี ค.ศ. 1916–1919
3. มาโกโตะ ไชโตะ (Makoto Saito)	ในปี ค.ศ.1919–1927
4. คาซุชิเกะ อุกาคิ (Kazushige Ugaki)	ในปี ค.ศ. 1927
5. ฮันโซ นามานาชิ (Hanzo Yamanashi)	ในปี ค.ศ.1927–1929
6. โกโตะ ไชโตะ (Makoto Saito)	ในปี ค.ศ. 1929–1931
7. คาซุชิเกะ อุกาคิ (Kazushige Ugaki)	ในปี ค.ศ. 1931–1936
8. จิโร มินามิ (Jiro Minami)	ในปี ค.ศ. 1936–1942
9. คูนากิ โคอิโซ (Kuniaki Koiso)	ในปี ค.ศ. 1942–1944
10. นาบูกิ อาเบะ (Nobuyuki Abe)	ในปี ค.ศ.1944-1945 ⁴

ญี่ปุ่นได้นำนโยบายต่างๆ มาใช้เพื่อการบริหารการปกครองเกาหลี เพื่อให้ประเทศเกาหลีอยู่ภายใต้อำนาจการปกครองของตนอย่างเต็มรูปแบบ ดังนี้

⁴ [https://en.wikipedia.org/wiki/Governor-General_of_Korea.](https://en.wikipedia.org/wiki/Governor-General_of_Korea)

1. ดำเนินการบริหารการปกครอง

ญี่ปุ่นได้แบ่งหน่วยงานและปกครองเกาหลีออกเป็น 5 กระทรวง คือ กระทรวงกิจการทั่วไป กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการคลัง กระทรวงอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรม และกระทรวงยุติธรรม พร้อมทั้งโอนกิจการตำรวจและอำนาจการปกครองในแต่ละมณฑลมาอยู่ในอำนาจของตน หลังจากประกาศกฤษฎีกาของข้าหลวงทั่วไป ในวันที่ 1 ตุลาคม ค.ศ. 1910 ผู้บังคับบัญชาการตำรวจและข้าหลวงแต่ละมณฑลได้รับการแต่งตั้งจากข้าหลวงทั่วไปในโซล พร้อมทั้งมีการนำสารวัตรทหารมาช่วยเหลือตำรวจญี่ปุ่น และก่อตั้งสถานีตำรวจและสารวัตรทหารเพื่อควบคุมพื้นที่ทั่วประเทศเกาหลี ดังนั้นในปี 1910 ญี่ปุ่นจึงเพิ่มกำลังของตนเองในเกาหลีเพิ่มมากขึ้น หน้าที่ของสารวัตรทหารและตำรวจญี่ปุ่นเหล่านี้ ไม่ใช่แค่รักษาความปลอดภัยหรือปราบปรามการเคลื่อนไหวของพวกก๊กซาดิ แต่ยังคงควบคุมการก่อสร้างถนน เส้นทางรถไฟ การทำป่าไม้ บังคับให้ชาวเกาหลีเสียภาษี รวมทั้งการบังคับขู่เชี้ยให้ชาวเกาหลีเรียนรู้ภาษาของตนเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายกลืนวัฒนธรรม (Cultural Assimilation)

2. กฎหมายเพื่อควบคุมประชาชนเกาหลี

ญี่ปุ่นประกาศใช้กฎหมายเพื่อป้องกันการเคลื่อนไหวของกลุ่มรักชาติเกาหลี ที่พยายามต่อต้านญี่ปุ่น เช่นในปี 1910 มีกฎหมายควบคุมการประชุม (Assembly Control Act) และกฎหมายควบคุมอาวุธปืนและวัตถุระเบิด (The Guns and Ammunition Control Act) ต่อมาในปี ค.ศ. 1912 มีการสั่งปิดหนังสือพิมพ์ของพวกพื้นเมืองรักชาติลงจนหมดสิ้น นำกำลังทหารจำนวนมากเข้าปราบปรามสมาคมชาวเกาหลีทุกแห่งที่ขัดขวางการยึดครองของรัฐบาลญี่ปุ่นไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม ยกเลิกกิจกรรมทางสังคมที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของเกาหลี

3. สร้างความสัมพันธ์ของราชวงศ์เกาหลีและญี่ปุ่น

วันที่ 28 เมษายน ค.ศ. 1920 ญี่ปุ่นได้จัดพิธีอภิเษกสมรสระหว่างมกุฎราชกุมารียูน (Yi Eun) กับเจ้าหญิงมาซาโกะแห่งนาชิโมโตโนมิยะ (Princess Masako of Nashimotonomiya) จัดขึ้นที่โตเกียว และแต่งตั้งให้มกุฎราชกุมารียูนขึ้นเป็นกษัตริย์แห่งเกาหลี และเจ้าหญิงมาซาโกะแห่งนาชิโมโตโนมิยะดำรงตำแหน่งพระราชินีแห่งเกาหลี การกระทำเช่นนี้ล้วนแล้วแต่เพื่อครอบงำเกาหลีทั้งสิ้น ญี่ปุ่นหวังเข้าควบคุมราชวงศ์เกาหลีได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งยังมีผลให้ควบคุมประเทศเกาหลีได้สะดวกมากยิ่งขึ้น

4. ควบคุมทางด้านกรทหารของเกาหลี

ปี 1937 มีการนำนโยบายที่จะทำให้เกาหลีกลายเป็นฐานกองกำลังของญี่ปุ่น โดยการเกณฑ์เยาวชนเกาหลีเข้าเป็นกองกำลังอาสาสมัครเพื่อเตรียมตัวทำสงคราม เนื่องจากในตอนนั้น สงครามโลกครั้งที่ 2 กำลังขยายตัว ในปี 1938 ได้ก่อตั้ง “อาสาสมัครเกาหลี” (Korean Voluntary) แต่ต่อมาในปี 1944 ญี่ปุ่นบังคับให้ชายชาวเกาหลีทุกคนเข้าเกณฑ์ทหารเข้าสู่กองทัพญี่ปุ่น หากผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง ต้องถูกยิงเป้าหรือส่งไปสถานกักกันและทำงานเยี่ยงทาสในอุโมงค์ถ่านหินหรือโรงงานผลิตกระสุนดินดำของญี่ปุ่น⁵

ด้านเศรษฐกิจ

เมื่อเกาหลีถูกผนวกดินแดนเข้ากับญี่ปุ่นอย่างสมบูรณ์ในปี ค.ศ. 1910 ญี่ปุ่นจึงเดินทางแปรสภาพเกาหลีให้กลายเป็นฐานทางเศรษฐกิจของญี่ปุ่น ดังนี้

1. การถือครองที่ดินของชาวเกาหลี

รัฐบาลญี่ปุ่นได้ประกาศใช้กฎหมายหลายฉบับอย่างกะทันหัน เพื่อเปิดทางให้ชาวญี่ปุ่นสามารถเข้ามาเป็นเจ้าของที่ดินและทำการเกษตรในเกาหลีได้สะดวก โดยการกำหนดการสำรวจที่ดินทั่วเกาหลี เนื่องจากญี่ปุ่นรู้ว่าชาวเกาหลีไม่มีประสบการณ์เรื่องการสำรวจที่ดิน หากไม่ได้ไปรายงานกับทางการในเวลาที่กำหนด ที่ดินจะกลายเป็นของสาธารณะและถูกรัฐบาลยึดไป ด้วยเหตุนี้ทำให้ชาวเกาหลีจำนวนมากตกการสำรวจ รัฐบาลญี่ปุ่นจึงกลายเป็นเจ้าของที่ดินรายใหญ่ ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนมากที่สุด คือเกษตรกรหรือชาวนา อีกทั้งยังมีการยึดที่ดินของผู้ที่ไม่สามารถชำระภาษีให้แก่ทางการได้ทันตามกำหนด ซึ่งรัฐบาลกำหนดระยะเวลาในการชำระภาษีน้อยมาก

2. การเสียภาษีของชาวเกาหลีในระบบเงินตรา

การบังคับให้ชาวเกาหลีต้องเสียภาษีเป็นระบบเงินตรา โดยไม่มีการผ่อนผันไม่ว่ากรณีใดก็ตาม เป็นผลให้ชาวนาไม่สามารถจ่ายภาษีในรูปแบบของผลผลิตได้เหมือนในอดีต เนื่องจากญี่ปุ่นต้องการให้ปริมาณเงินหมุนเวียนในท้องตลาดมีอัตราที่สูงขึ้น เพราะจะทำให้เศรษฐกิจการเงิน สะพัดและยังมีผลต่อสินค้าขาเข้าที่ส่งจากประเทศของตนขายได้ง่ายยิ่งขึ้น แต่ในทางกลับกันเหล่า

⁵ พิพาดา ยังเจริญ, ประวัติศาสตร์เกาหลีตั้งแต่ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ถึงกลางศตวรรษที่ 20 : การแข่งขันและแทรกแซงจากต่างชาติ อาณานิคม และชาตินิยม (กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556), 90-99.

ชวานาเกาหลีต้องตกเป็นเหยื่อของระบบเศรษฐกิจแบบเงินตรา (Money Economy) นี้ซึ่งชวานาเกาหลีไม่เคยมีประสบการณ์ด้านเศรษฐกิจเงินตรามาก่อน ทำให้ชวานาเกาหลีหลงกลของพ่อค้าชาวญี่ปุ่นและรีบทำสัญญาขายข้าวไว้ล่วงหน้าก่อนฤดูเพาะปลูก นำเงินมาหมุนเวียนและเก็บไว้เสียภาษีล่วงหน้า วิธีการดังกล่าวทำให้ชวานาเกาหลีถูกโกงในรูปแบบต่างๆ เช่น อัตราดอกเบี้ยที่ไม่เป็นธรรม พืชผลถูกกดราคาอย่างหนัก รวมไปถึงภัย เครื่องนุ่งห่มต่างๆมีราคาสูงขึ้นกว่าปกติเนื่องจากพ่อค้าชาวญี่ปุ่นนำมาขาย ดังนั้นชวานาเหล่านี้จึงกลายเป็นลูกหนี้ และวิธีนี้ยังเป็นสาเหตุที่ทำให้ชาวที่บริ โภคภายในประเทศเกาหลีเกิดภาวะขาดแคลน ด้วยเหตุนี้ชวานาเกาหลีส่วนใหญ่จึงต้องกลายเป็นผู้เช่าที่ดินจากเจ้าของญี่ปุ่น ไปโดยปริยาย แต่ถ้าหากไม่สามารถทนสภาวะกดดันนี้ได้ ชาวเกาหลีก็จะอพยพออกนอกประเทศไปหาแหล่งที่ทำกินในดินแดนอื่น

3. การผูกขาดธุรกิจการค้าและการลงทุนต่างๆในเกาหลี

มีการประกาศใช้กฎหมายใหม่ที่สอดคล้องกับผลประโยชน์ต่อนักลงทุนชาวญี่ปุ่นที่จะเข้ามาลงทุนในเกาหลี และพยายามทำให้ชาวเกาหลีประกอบกิจการของตนเองอย่างยากลำบากมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ในช่วงปลายปี ค.ศ.1919 ธุรกิจที่ชาวเกาหลีเป็นผู้ดำเนินการลดลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งจำนวนบริษัทที่จดทะเบียนประกอบกิจการในเกาหลีมีทั้งสิ้น 110 บริษัท ซึ่งมีบริษัทของชาวเกาหลีเพียง 9 บริษัท นอกนั้นเป็นบริษัทการค้าของญี่ปุ่นทั้งสิ้น นอกจากนี้ยังมีบริษัทอีก 19 แห่ง ที่ดำเนินการและอุตสาหกรรมประเภทต่างๆ เช่น การธนาคาร การไฟฟ้า เหมืองแร่ การสื่อสารและคมนาคม การสร้างท่าเรือและทางรถไฟ การสัมปทานทำป่าไม้และปลูกโสม เป็นต้น อีกทั้งรัฐบาลญี่ปุ่นสั่งยกเลิกรัฐวิสาหกิจของเกาหลีที่เคยมี มาให้บริษัทยักษ์ใหญ่อ่างมิตซูซุ (Mitsui Co.) และมิตซูบิชิ (Mitsubishi)⁶ ร่วมกันผูกขาดกิจการ ขณะเดียวกันได้อนุญาตให้ธนาคารของญี่ปุ่นเข้ามาเปิดสาขาและดำเนินธุรกิจได้ทั่วเกาหลี เป็นผลทำให้นักธุรกิจญี่ปุ่นนำเงินมาใช้ในธุรกิจได้อย่างคล่องตัว และรัฐบาลญี่ปุ่นยังได้จัดตั้งอุตสาหกรรมป่าไม้ของตัวเองเพื่อผูกขาดแหล่งป่าไม้ที่สำคัญของเกาหลี บริเวณแม่น้ำยาลูและแม่น้ำตูเหมิน⁷ ทั้งยังผูกขาดการทำประมง บริเวณแถบน้ำน้ำชายฝั่งเกาหลี ชาวประมงเกาหลีต้องค่อยๆเลิกอาชีพนี้ไป เนื่องจากอุปสรรคการประมงมีความ

⁶ บริษัทใหญ่ของญี่ปุ่น ที่ครอบคลุมและพวงเศรษฐกิจของญี่ปุ่นตั้งแต่สมัยเมจิมาจนถึงปัจจุบัน

⁷ เป็นพรมแดนระหว่างเกาหลีเหนือและจีน

ทันสมัยญี่ปุ่นไม่ได้ ทั้งโคนริงแก้ววิธีการต่าง ด้วยเหตุนี้ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1918 จึงมีชาวประมงญี่ปุ่น อยู่ประมาณ 90,000 คน ที่เข้ามาค้ากวางทรัพยากรทางทะเลและอาศัยอยู่ในเกาหลีอย่างถาวร

4. การเข้าแทรกแซงกิจการธนาคารของเกาหลี

มีการบังคับให้ธนาคารเกาหลี (Bank of Korea) กำกับรัฐบาล โดยฟังคำสั่งตัดสินและดำเนินนโยบายทางการคลังตามคำสั่งจากกรุงโตเกียวเท่านั้น ในปี ค.ศ. 1918 ญี่ปุ่นจัดตั้งธนาคารอุตสาหกรรมเกาหลี (Korean Industry Bank) ขึ้น เพื่อทำหน้าที่สนับสนุนการลงทุนของนักอุตสาหกรรมรายย่อยของญี่ปุ่น

5. การลงทุนอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ในเกาหลี

ญี่ปุ่นต้องการขยายจักรวรรดินิยมของตนออกไปให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น จึงลงทุนอุตสาหกรรมประเภทยุทธปัจจัย เช่น วัตถุระเบิดเคมีภัณฑ์และดินระเบิด อยู่บริเวณของภาคเหนือประเทศเกาหลี ด้วยเหตุนี้อุตสาหกรรมขนาดใหญ่และอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการทำสงครามจึงเจริญเติบโตขึ้น ส่วนอุตสาหกรรมประเภทอื่นเจริญเติบโตช้าลง บางอุตสาหกรรมต้องปิดตัวลงและหันมาผลิตสินค้าประเภทยุทธปัจจัยแทน การทำเหมืองแร่ เหล็ก ถ่านหิน และตะกั่วมีปริมาณผลผลิตที่เพิ่มสูงขึ้น⁸

ด้านสังคม

รัฐบาลญี่ปุ่นได้นำนโยบายกลืนวัฒนธรรม (Cultural Assimilation) มาใช้ โดยหวังจะทำลายวัฒนธรรมและประเพณีของชาวเกาหลีที่มีมาตั้งแต่อดีตกาล ให้กลายเป็นความทรงจำของคนเกาหลี ทำให้สังคมของเกาหลีในช่วงนี้เรียกได้ว่าเกือบจะกลายเป็นสังคมตามแบบญี่ปุ่นไปโดยสิ้นเชิง ดังนี้

1. สนับสนุนนักปราชญ์ ข้าราชการ และกลุ่มปัญญาชน

ญี่ปุ่นพยายามเอาชนะใจนักปราชญ์ ข้าราชการ และกลุ่มปัญญาชนสมัยใหม่ ด้วยการตัดสินบนและของกำนัลชนิดต่างๆ การให้สถาปนาบรรดาศักดิ์ การให้เงินบำนาญเพิ่มขึ้นแก่ข้าราชการที่ปลดเกษียณอายุ เพื่อให้กลุ่มคนเหล่านี้หันมาสนับสนุนการยึดครองประเทศเกาหลีของตน

2. บังคับให้ชาวเกาหลีเรียนรู้ภาษาญี่ปุ่น

⁸ ภูวดล ทรงประเสริฐ, ประวัติศาสตร์เกาหลีสมัยใหม่ (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2521), 94-111.

ญี่ปุ่นได้ดำเนินการ โดยแสดงท่าทีว่าจะพัฒนาการศึกษาแผนใหม่ของเกาหลี โดยใน ค.ศ. 1916 มีโรงเรียนประถมศึกษา 447 แห่ง โรงเรียนระดับมัธยมและอาชีวะ 74 แห่ง โรงเรียนระดับมัธยมชั้นสูง 3 แห่ง และวิทยาลัยการศึกษาระดับสูง 4 แห่ง ซึ่งวิทยาลัยการศึกษาระดับสูงนี้ถือว่ามี การจัดตั้งขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศเกาหลี และยังให้สิทธิ์นักเรียนชาวเกาหลีเพียงร้อยละสี่สิบของ จำนวนนักเรียนในแต่ละปี ส่วนที่เหลือจำกัดไว้ให้ลูกหลานชาวญี่ปุ่นในเกาหลี ทำให้ชาวเกาหลีมี โอกาสน้อยมากทางการศึกษา ในปี 1910 มีโรงเรียนราษฎร์เปิดสอนอย่างแพร่หลาย และมีการจัดตั้ง โรงเรียนญี่ปุ่นขึ้นในเกาหลี แต่รัฐบาลญี่ปุ่นรู้ทันความคิดของเกาหลี จึงออกพระราชบัญญัติการศึกษา โดยโรงเรียนราษฎร์ทุกแห่งจะต้องจดทะเบียนกับทางราชการ และบังคับให้โรงเรียนรัฐบาลทั่วเกาหลี ต้องใช้ภาษาญี่ปุ่นและครูชาวญี่ปุ่นเป็นผู้ทำหน้าที่สอนวิชาต่างๆ หากมีการฝ่าฝืนและไม่ยอมปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับการศึกษา จะถูกลงโทษโดยการสั่งปิดโรงเรียน ในส่วนของค่าใช้จ่ายทั้งหมด ของโรงเรียนญี่ปุ่นแต่ละแห่ง ใช้งบประมาณแผ่นดินของเกาหลี ด้วยเหตุนี้ในปี ค.ศ. 1919 โรงเรียน ญี่ปุ่นในระดับต่างๆ มีทั้งหมด 379 แห่ง ให้โอกาสทางการศึกษาแก่เยาวชนญี่ปุ่นทั้งหมด 42,767 คน หากพิจารณาจากอัตราส่วนประชากรชาวญี่ปุ่นที่ได้รับโอกาสทางการศึกษาในเกาหลีขณะนั้น ก็ชี้ ขาดได้ว่าญี่ปุ่นกดขี่การศึกษาอย่างรุนแรงกับชาวเกาหลี และก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันทาง การศึกษาระหว่างเยาวชนเกาหลีและเยาวชนญี่ปุ่น การที่ญี่ปุ่นเข้าแทรกแซงด้านการศึกษา เนื่องจาก มีเจตนาจะควบคุมการคืนรนต่อสู้ทางภูมิปัญญาของชาวเกาหลี และพวกสอนศาสนาชาวตะวันตกที่ มีบทบาทในการเผยแพร่วิธีการศึกษาแบบใหม่ ซึ่งเป็นอันตรายต่อนโยบายการผนวกเกาหลีให้เป็น ส่วนหนึ่งของญี่ปุ่น

3. การแทรกแซงศาสนาหรือเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวเกาหลี

ญี่ปุ่นเห็นว่าวัดในพุทธศาสนา มีฐานะร่ำรวย ประกอบกับพระภิกษุยังทำตนเป็นปฏิบัติยกย่อง ต่อการยึดครองของญี่ปุ่น เป็นเหตุให้ในปี ค.ศ. 1911 ญี่ปุ่นได้ประกาศใช้กฎหมายอาราม (Temple Act) เพื่อโอนทรัพย์สินของวัดที่ร่ำรวยมาเป็นของรัฐและไม่ให้ขายทรัพย์สินของวัดก่อนได้รับ อนุญาตจากรัฐ เพื่อป้องกันไม่ให้วัดมีฐานะร่ำรวย จนอาจกลายเป็นแหล่งสนับสนุนพวกต่อต้าน ญี่ปุ่น ทำให้การปฏิบัติศาสนกิจในสมัยนี้ไม่ค่อยเสรี อีกทั้งยังรื้อพระราชวังคยองบก (GyeongbokGung) และก่อสร้างขึ้นใหม่เป็นอาคารที่ทำการคณะผู้ปกครองญี่ปุ่นแทน

4. การทำลายประวัติศาสตร์อันทรงคุณค่า

ญี่ปุ่นได้เปลี่ยนแปลงสิ่งที่เป็นอนุสรณ์ของวัฒนธรรมเกาหลี เช่น วัด พระราชวัง เอกสาร บันทึกต้นฉบับ และรูปปั้น เพลงและบทกลอนที่แต่งเพื่อถวายแด่จักรพรรดิเกาหลีถูกแต่งขึ้นใหม่ เพื่อสรรเสริญจักรพรรดิญี่ปุ่น อีกทั้งญี่ปุ่นได้เปลี่ยนแปลงประตูเมือง ซุงเยมุน (Sungnyemun) ⁹ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของประเทศเกาหลี โดยการเปลี่ยนรูปแบบสถาปัตยกรรมเป็นแบบจีนโต และยังส่งคนเข้าปล้น โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และบันทึกทางประวัติศาสตร์ต่างๆ กลับไปยังประเทศญี่ปุ่น โดยอ้างว่าเป็นมรดกดั้งเดิมของตน ต่อมาในปี 1925 ญี่ปุ่นจัดตั้งคณะกรรมการ รวบรวมหลักฐานทางประวัติศาสตร์เกาหลี (Korean History Compilation) เพื่อทำหน้าที่บิดเบือนภาพประวัติศาสตร์และวิวัฒนาการของสังคมเกาหลี ในขณะเดียวกันประวัติศาสตร์การกระทำอันเลวทรามของญี่ปุ่นที่ทำร้ายเกาหลีก็ถูกลบทิ้ง การกระทำดังกล่าวทำร้ายจิตใจชาวเกาหลีอย่างแสนสาหัส มีผลทำให้ชาวเกาหลีรู้เรื่องราวในประวัติศาสตร์น้อยลง¹⁰

5. การเกณฑ์สตรีเพศไปข่มเหง

ญี่ปุ่นบังคับให้สตรีมาเป็นนางบำเรอ (Comfort Women) ให้กับทหารญี่ปุ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ประมาณปี ค.ศ. 1939 มีหญิงสาวจำนวนมากถูกบีบบังคับให้มาบำเรอทหารตามสถานีบำเรอ (Comfort station) ใกล้เคียงแนวรบ ในบรรดาสตรีเหล่านี้มีทั้งชาวเกาหลี จีน ญี่ปุ่น และชาวยุโรปอีกเล็กน้อย โดยสตรีเกาหลีมีมากถึงร้อยละ 80 โคนญี่ปุ่นให้เหตุผลว่าต้องการให้ผู้หญิงเหล่านี้เป็นหญิงบริการหรือหญิงรับใช้ หญิงสาวเหล่านี้ถูกบังคับให้เป็นโสเภณีบำเรอญี่ปุ่น โดยการใช้อาวุธปืนจี้ตัว ผู้หญิงเหล่านี้ถูกทำงานเยี่ยงทาส ส่วนใหญ่มักถูกลักพาตัว ทนสภาพการทำงานในโรงงานในสภาพที่เสื่อมทรามไม่ไหว และหญิงสาวชาวชนบท¹¹

⁹ ปัจจุบันคือเรียกว่า “นัมแดมุน” เป็นประตูใหญ่ทางทิศใต้ ถือได้ว่าเป็นสมบัติประจำชาติเกาหลีใต้ที่สำคัญอันดับหนึ่ง

¹⁰ ภาวุดล ทงประเสริฐ, ประวัติศาสตร์เกาหลีสมัยใหม่, 93-148.

¹¹ พวงทิพย์ เกียรติสกุล. “เส้นทางรถไฟสายใต้สมัยสงครามมหาเอเชียบูรพา : ภาพสะท้อนชีวิตราษฎรไทย.” ใน เอกสารประกอบการสัมมนาไทยกับเอเชีย สายใยอดีตถึงปัจจุบัน สานสัมพันธ์สู่ออนาคต (ม.ป.ท., 2549), 91-95.

กลุ่มชาตินิยมในเกาหลี

ตลอดช่วงเวลาที่เกาหลีตกอยู่ภายใต้การกุมอำนาจของญี่ปุ่นอย่างจำยอม ในปีค.ศ. 1910-1945 เกิดการรวมกลุ่มชาตินิยมขึ้นมากมายและมีลักษณะที่รุนแรงมากขึ้น ตามการกดขี่และข่มเหง ในช่วงระยะเวลานั้น โดยกลุ่มต่างๆล้วนแล้วแต่มีเป้าหมายเดียวกันคือต้องการต่อต้านและกำจัด อิทธิพลของญี่ปุ่นให้หมดไปบนแผ่นดินของตน

1. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดแนวคิดชาตินิยมเกาหลี

“ชาตินิยม” คือ ความรู้สึก ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทางจิตใจ ซึ่งแสดงออกถึง ความเป็นตัวตนทางการเมือง ที่ทำให้ผู้คน กลุ่มหนึ่ง เกิดความรู้สึกรักชาติและประเทศของตน ซึ่งเป็นความรู้สึกที่สัมพันธ์กับ “กลุ่มพวกเรา” และแตกต่าง จาก “กลุ่มพวกเขา” ชาตินิยมเป็น เครื่องมือ เชื่อมโยง ผู้ที่ยึดมั่นในอุดมการณ์เข้าด้วยกัน และแยกผู้ยึดมั่นเหล่านี้ออกจากผู้อื่น เมื่อผู้ยึดมั่นใน อุดมการณ์ เหล่านี้มีความรู้สึก มีความผูกพันกับแผ่นดิน มีจิตสำนึกของอัตลักษณ์และความ ภาวภูมิใจในตนเอง ก็จะถูกระดมให้ช่วยเหลือประเทศของตน ในฐานะอุดมการณ์ ชาตินิยม¹²

1.1 การรับแนวคิดชาตินิยมหลังการเปิดประเทศในปี ค.ศ.1876

เมื่อเกาหลีนั้นถูกญี่ปุ่นบีบบังคับให้ลงนามในสนธิสัญญาคังฮวา เมื่อ ค.ศ. 1876 เกาหลีจำต้องยอม เปิดประเทศตามที่สนธิสัญญาได้กำหนดไว้ หลังจากนั้นประเทศเกาหลีได้ก้าวเข้าสู่สัมพันธภาพ แบบใหม่กับญี่ปุ่นในฐานะรัฐอิสระที่มีอำนาจอธิปไตยเท่าเทียมกัน โดยสนธิสัญญาระบุให้เกาหลี และญี่ปุ่นต้องทำการแลกเปลี่ยนผู้แทนทางการทูตต่อกัน อีกทั้งเกาหลีต้องยอมเปิดเมืองท่าปูซาน และเมืองท่าอื่นๆอีกสองแห่ง เพื่อเปิดการค้าขายกับญี่ปุ่น โดยเฉพาะ ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลให้เกาหลี ได้รับความรู้ ความก้าวหน้าทางวิชาการ วิทยาการใหม่ๆ กระแสความคิด ความเชื่อของชาวต่างชาติ หลังไหลเข้ามาภายในเกาหลี ซึ่งเข้ามามีอิทธิพลต่อปัญญาชนและนักศึกษาหัวก้าวหน้าชาวเกาหลี ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต และเปลี่ยนแปลงความคิดและภูมิปัญญาของชาวเกาหลี อีกทั้งยังสร้างชาว เกาหลีกลุ่มหนึ่งให้มีแนวคิดปัจเจกนิยม ประชาธิปไตยและชาตินิยม โดยเกิดจากปัจจัยเหล่านี้

¹² สรุปความคิดจาก กุลยา วิวิตเสวี, *ชาตินิยมในโลกไร้พรมแดน* (กรุงเทพฯ: สายธาร, 2554), 27-28. ; Anderson, Benedict. *ชุมชนจินตกรรม บทสะท้อนว่าด้วยกำเนิดและแพร่ขยายของชาตินิยม*. แปลจาก *Imagined Communities : Reflection on the Origin and Spread of nationalism*. แปลโดย ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และคนอื่นๆ. (กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2552), 9-13.

1.1.1 ระบบการศึกษา

โรงเรียน

ค.ศ.1886 รัฐบาลเกาหลียังได้ตั้งโรงเรียนเพื่อสอนชนชั้นยังบัน เมื่อเกิดการปฏิรูป¹³ ค.ศ.1894 รัฐบาลได้ปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนในโรงเรียนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา พร้อมทั้งนำความรู้สมัยใหม่มาแทรกในตำราเรียน ยังมีการก่อตั้งโรงเรียนสอนภาษาต่างประเทศด้วย ในค.ศ. 1895 พระเจ้าโองจงทรงประกาศพระราชบัญญัติเน้นเรื่องความสำคัญของการศึกษา เนื่องจากเล็งเห็นว่าความรุ่งเรืองเรื่องทางปัญญาจะนำไปสู่ความมั่งคั่งและมีอำนาจแก่ประเทศได้ จึงเกิดความเชื่อที่ว่า “ความรู้คืออำนาจ” การเปิดประเทศทำให้ประชาชนบริเวณเมืองท่ามีโอกาสสร้างสัมพันธภาพกับชาวต่างชาติ จึงเกิดความสนใจต้องการเรียนรู้ความรู้สมัยใหม่ ผู้มีฐานะจึงก่อตั้งโรงเรียนเอกชนขึ้น โดยสอนวิชาประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ การเมือง กฎหมาย คณิตศาสตร์ ซึ่งครอบคลุมความรู้ของตะวันตกและมีความทันสมัย เปิดโอกาสให้แสดงออกทางความคิดด้วยการอภิปราย พร้อมทั้งสนับสนุนและปลูกฝังให้ตระหนักถึงความเป็นชาติ โดยโรงเรียนเอกชนแห่งแรกคือ โรงเรียนวอนซอน ก่อตั้งตามคำเรียกร้องของพ่อค้าและชาวบ้านในเมืองวอนซอน ค.ศ. 1886 มีชนนารีชาวอเมริกันเข้ามาเผยแพร่ศาสนาคริสต์ ความรู้ทางด้าน การแพทย์และสาธารณสุข แนวคิดเสรีนิยม ความเท่าเทียม เป็นต้น นักต่อสู้ชาตินิยมของเกาหลีหลายคนผ่านการศึกษามาจากโรงเรียนของมิชชันนารีเหล่านี้ เช่น โช แชบิล, ยี ชังแจ, ยุน ซีโฮ เป็นต้น โรงเรียนเอกชนที่จัดตั้งโดยชาวเกาหลีและมิชชันนารีชาวอเมริกัน มีบทบาทในการเปิดโอกาสทางด้านความคิดให้แก่ประชาชนเกาหลี ทำให้ชาวเกาหลีได้เรียนรู้การต่อสู้เพื่ออิสรภาพและเสรีภาพและการปกครองแบบประชาธิปไตยของชาติตะวันตก เห็นได้จากการจัดตั้งโรงเรียนสตรีโดยเอกชน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเกาหลีเปิดรับความคิดสมัยใหม่ในเรื่องความเท่าเทียมกันระหว่างเพศ โรงเรียนจึงมีบทบาททั้งใดด้านการเผยแพร่ความรู้ให้กับประชาชน พร้อมทั้งยังปูพื้นฐานให้ประชาชนตระหนักในแนวคิดชาตินิยม โดยโรงเรียนแรก คือ โรงเรียนวอนซอน ตั้งอยู่ที่เมืองวอนซอน เมื่อค.ศ.1883 ซึ่งก่อตั้งตามการเรียกร้องของสมาคมพ่อค้าและชาวบ้านในเมืองวอนซอน

¹³ การปฏิรูปคะโบะ (Kabo Reform) เป็นการดำเนินการปฏิรูปเกาหลีเป็นเวลา 6 เดือน ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ค.ศ.1894 - เดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ.1896 ของรัฐบาลญี่ปุ่นกับแทวอนกุน

โรงเรียนเอกชนปลายสมัยราชวงศ์โชซอน (ราชวงศ์ยี่)

ปีก่อตั้ง (ค.ศ.)	ชื่อโรงเรียน	ผู้ก่อตั้ง	สถานที่
1883	โรงเรียนวอนซอน	ชอง ฮยอนชก	วอนซอน แฮมกยง (Hamgyong)
1886	โรงเรียนแพแจ โรงเรียนสตรีเออร์ว่า โรงเรียนคยงซิน	มิชชันนารีเม โคดิส มิชชันนารีเม โคดิส มิชชันนารีเพรสไบทีเรียน	โซล โซล โซล
1890	โรงเรียนสตรีของซิน (Chongsin)	มิชชันนารีเพรสไบทีเรียน	โซล
1897	โรงเรียนซุงซิล (Sungsil)	มิชชันนารีเพรสไบทีเรียน	เปียงยาง
1898	โรงเรียนสตรีแพฮวา (Paehwa)	มิชชันนารีเม โคดิส	โซล
1903	โรงเรียนสตรีซุงกี (Sungui)	มิชชันนารีเพรสไบทีเรียน	เปียงยาง
1904	โรงเรียนสตรีโฮซูดอน (Hosudon) โรงเรียนเยาวชุนชาย	มิชชันนารีเม โคดิส ชุน ทกกี (Chon Tok-ki)	แคซอง (Kaesong) โซล
1905	โรงเรียนโปซอง (Posong) โรงเรียนยั้งจอง (Yangjong) โรงเรียนฮวิมุน (Hwimun)	ยี ยงอิก (Yi Yong-ik) อม ชูอิก (Om Chu-ik) มิน ยงฮวี (Min Yong-hwi)	โซล โซล โซล
1906	โรงเรียนจินซอง (Sinsong) โรงเรียนสตรีโปซอง (Posong) โรงเรียนสตรีชินมยง (Chinmyong) โรงเรียนซุงมยง (Sungmyong) โรงเรียนโปอิน (Poin) โรงเรียนสตรียั้งกยู (Yang-gyu) โรงเรียนซุงดอน (Chungdon) โรงเรียนโซจอน ลีคีม (Sojon Lyceum)	มิชชันนารีเพรสไบทีเรียน มิชชันนารีเพรสไบทีเรียน คุณหญิงอม (Lady Om) คุณหญิงอม (Lady Om) สมาคมโรงเรียนโปอิน ชิน ฮักชิน (Chin Hak-sin) ชิน คยูซิก (Sin Kyu-sik) ยี ซังโซล (Yi Sang-sol)	ซอนซอง (Sonchon) ซอนซอง (Sonchon) โซล โซล โซล โซล โซล คันโด(Kando), แมนจูเรีย

ปีก่อตั้ง (ค.ศ.)	ชื่อโรงเรียน	ผู้ก่อตั้ง	สถานที่
1907	โรงเรียนชินฮุง (Sinhung)	มิชชันนารีเพรสไบทีเรียน	ชอนจู (Chonju)
	โรงเรียนสตรีคิจอน (Kijon)	มิชชันนารีเพรสไบทีเรียน	ชอนจู (Chonju)
	โรงเรียนแทซอง (Taesong)	อัน ชังโฮ	เปียงยาง
	โรงเรียนโอซัน (Oson)	ยี่ ชุงซอน	ชอนจู (Chonju)
	โรงเรียนโอซอน (Osong)	องค์กรการศึกษาเหนือและตะวันตก (North and West Educational Association)	โชล
	โรงเรียนพงมยง (Pongmyong)	ยี่ พงแน (Yi Pong-nae)	โชล
1908	โรงเรียนคิโฮ (Kiho)	สมาคมการศึกษาคิโฮ (Kiho Educational Association)	โชล
	โรงเรียนสตรีทงด็อก (Tongdok)	ยี่ แชกุก (Yi Chae-guk)	โชล
	โรงเรียนเทคนิคแตดอง (Taedong Technical)	สมาคมโรงเรียนแตดอง	โชล
1909	โรงเรียนโซอี (Soui)	ชาง ชียง (Chsng Chi-yong)	โชล

ที่มา : พิพาดา ยังเจริญ , ประวัติศาสตร์เกาหลีตั้งแต่ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ถึงกลางศตวรรษที่ 20 : การแข่งขันและแทรกแซงจากต่างชาติ อาณานิคม และชาตินิยม (กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556), 181-182.

1.1.2 สื่อและสิ่งพิมพ์

ช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 จนถึงต้นศตวรรษที่ 20 สื่อและสิ่งพิมพ์มีความแพร่หลายมาก ทั้ง หนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร หนังสือวิชาการ นวนิยาย สิ่งเหล่านี้มีส่วนช่วยนำเสนอความรู้สมัยใหม่ แนวคิดเสรีนิยม ความตระหนักในความเป็นชาติ ค่านิยมประชาธิปไตย ประชาชนชาวเกาหลีจึงมีโลกทัศน์ที่กว้างขวาง และได้เรียนรู้แนวคิดที่ทันสมัยจากสื่อและสิ่งพิมพ์ในยุคสมัยนี้

หนังสือพิมพ์

หนังสือพิมพ์นับเป็นเครื่องมือสำคัญในการเสนอข่าวสาร เนื่องจากมีการพิมพ์จำหน่ายอย่างสม่ำเสมอและเผยแพร่สู่สาธารณชนอย่างกว้างขวาง ไม่จำกัดชนชั้น อาชีพ ซึ่งหนังสือพิมพ์ฉบับแรกคือ ฮันซองซุนโบ (Hansong Sunbo) เพื่อเสนอข้อมูลข่าวสารของรัฐบาล และ

เสนอเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายในและนอกประเทศเกาหลี จัดพิมพ์เมื่อค.ศ. 1883 โดยองค์กรวัฒนธรรมและข่าวสารของรัฐบาล มีคิม อ็อกคยุนและสมาชิกในกลุ่มหัวก้าวหน้าเป็นผู้ผลักดันให้ออกหนังสือพิมพ์ฉบับนี้ มีการพิมพ์จำหน่าย 3 ครั้งใน 1 เดือน แต่ต้องยุติลงในค.ศ. 1884 เนื่องจากคิม อ็อกคยุนทำรัฐประหารล้มเหลว ต่อมาค.ศ. 1896 มีการพิมพ์หนังสือพิมพ์ชื่อ “อิสระภาพ” (The Independent หรือ Tongnip Sinmun) โดยโช แซบิล หรือฟิลิป เจซอน ระยะแรกตีพิมพ์ 3 ครั้งต่อหนึ่งสัปดาห์ ต่อมาตีพิมพ์รายวัน เป็นหนังสือพิมพ์ฉบับแรกที่ใช้ตัวอักษรฮันกุล (Hangul) ของเกาหลีแทนตัวอักษรจีน เพื่อให้คนทุกชนชั้นสามารถอ่านได้ เนื้อหาจะเสนอข่าวสารด้านต่างๆ แนวคิดตะวันตกและการปฏิรูปที่ทันสมัย สถานการณ์ของต่างประเทศ การวิพากษ์วิจารณ์การฉ้อราษฎร์บังหลวงของข้าราชการ รวมถึงการรุกรานประเทศเกาหลีจากต่างชาติ ภายหลังมีการพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษเพื่อให้ชาวต่างชาติได้เข้าใจเกาหลีในแง่มุมต่างๆ ต่อมาภายหลังที่เกาหลีตกอยู่ภายใต้อาณานิคมของญี่ปุ่น หนังสือพิมพ์ในประเทศเกาหลี ถูกควบคุมอย่างเข้มงวด แต่ก็มีชาวเกาหลีโพ้นทะเลที่แอบจัดทำหนังสือพิมพ์ขึ้นเพื่อโจมตีการปกครองของญี่ปุ่นและปลุกกระแสความคิดชาตินิยมให้แก่ชาวเกาหลี เช่น The New Korea People’s Press (Sinhan Minbo) และ Mainstream (Haejo Sinmun) แต่ต่อมาหนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ฉบับนี้ก็ถูกยกเลิกไป

ตัวอย่างหนังสือพิมพ์ที่ถูกตีพิมพ์

ปีที่พิมพ์ (ค.ศ.)	ชื่อหนังสือพิมพ์	ผู้ตีพิมพ์	จุดประสงค์การตีพิมพ์	ภาษาที่ตีพิมพ์
1898	- The Capital Gazette (Hwangsong Sinmun) - Imperial Post (Chejuk Sinmun)	นัมกุง อ็อก (Namgung Ok) ยี ชองมยง (Yi Chong-myon)	เพื่อปฏิรูปลัทธิขงจื้อและต่อต้านญี่ปุ่น นำเสนอเรื่องราวต่างๆ ที่เป็นประเด็นในสังคม	ตัวอักษรฮันกุล, อักษรภาพจีน ตัวอักษรฮันกุล
1905	- Korea Daily News (Taehan Maeil Sinbo)	เออร์เนส ที.เบ็ทเธล (Ernest T. Bethell), ย็อง คีทัก (Yang Ki-t'ak)	เสนอข่าวโจมตีญี่ปุ่น วิพากษ์วิจารณ์การปกครองเกาหลี	ตัวอักษรฮันกุล, ภาษาอังกฤษ

ปีที่พิมพ์ (ค.ศ.)	ชื่อหนังสือพิมพ์	ผู้ตีพิมพ์	จุดประสงค์การตีพิมพ์	ภาษาที่ตีพิมพ์
1906	- Independence News (Mansebo)	ชน พยงฮี (Son Pyong-hui), โอ เซ ซัง (O Se-Ch'ang), ผู้นำลัทธิชอกโดคโย	วิพากษ์วิจารณ์สมาคมเกาหลีที่นิยมญี่ปุ่น	ไม่ปรากฏ
1909	- The Korea People's Press (Taehan Minbo)	องค์กรเกาหลี	เพื่อต่อต้านและโจมตีสมาคมอิลชินโยซึ่งมีนโยบายคือการโจมตีญี่ปุ่น	ไม่ปรากฏ

ที่มา : สรุปความจาก พิพาดา ยังเจริญ , ประวัติศาสตร์เกาหลีตั้งแต่ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ถึงกลางศตวรรษที่ 20 : การแข่งขันและแทรกแซงจากต่างชาติ อาณานิคม และชาตินิยม (กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556), 184-185.

วารสารวิชาการ

บทความวารสารวิชาการทุกชนิด ก่อนที่จะตีพิมพ์ต้องถูกตรวจสอบและได้รับการอนุญาตจากรัฐบาลญี่ปุ่นก่อน หากบรรณาธิการฝ่าฝืนจะถูกยึดใบอนุญาตประกอบการหรือโดนสั่งปิดโรงพิมพ์ทันที แต่ในขณะเดียวกันเนื่องจากการลงทุนทำวารสารใช้เงินหมุนเวียนน้อยกว่าการทำหนังสือพิมพ์ วารสารจึงมีมากกว่าหนังสือพิมพ์หลายเท่าตัว ซึ่งมีการจัดพิมพ์วารสารวิชาการในช่วงทศวรรษที่ 1920 เพื่อนำเสนอความรู้สมัยใหม่ การศึกษาแผนใหม่ และการสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาชนเกาหลี โดยมีองค์กรทางการเมืองและการศึกษา พร้อมทั้งปัญญาชนเกาหลีได้เขียนหนังสือวิชาการเกี่ยวกับประวัติศาสตร์เกาหลี เช่น The Tragic History of Korea และ The Bloody History of the Korean Independent Movement โดยปัก อุนซิก นักประวัติศาสตร์ชาวเกาหลี เพื่อโจมตีนโยบายก้าวร้าวรุนแรงของญี่ปุ่นและกระตุ้นจิตวิญญาณชาวเกาหลีให้ลุกขึ้นต่อสู้เพื่อเอกราช , วารสารเค็บบ็อก (Kaebok) ตีพิมพ์จำหน่ายในค.ศ. 1920-1929 โดยสามารถพิมพ์จำหน่ายได้เพียง 72 ฉบับเท่านั้น เป็นต้นความแพร่หลายสื่อและสิ่งพิมพ์ในยุคนี้ ทำให้เกิดโรงพิมพ์เอกชนขึ้นหลายแห่ง เช่น โรงพิมพ์ควังฮัก โซโป (Kwanghak Sopo) ฮเวดอง โซกวัน (Hoedong Sogwan) เป็นต้น

นวนิยาย

การเขียนนวนิยายเริ่มแพร่หลายมากในช่วงทศวรรษที่ 1920 นวนิยายเป็นสิ่งสำคัญที่จะสามารถถ่ายทอดความรู้สึกสมัยใหม่ไปสู่ประชาชนชาวเกาหลีได้ทุกคนชั้น เหล่านักเขียนนวนิยายจึงมีการพัฒนาการเขียนนวนิยายทั้ง โครงเรื่อง การใช้ภาษา รวมไปถึงปรัชญาที่สอดแทรกอยู่ในเนื้อเรื่องให้มีความทันสมัยและผู้คนทุกคนชั้นสามารถเข้าใจได้ นวนิยายใหม่ส่วนใหญ่จึงเขียนด้วยตัวอักษรฮันกุกของเกาหลี เนื้อเรื่องจะถ่ายทอดบริบทของสังคมในเกาหลีขณะนั้น คำพูดและลักษณะนิสัยของตัวละครจะมีความเป็นอิสระ วิธีความคิดที่เป็นเหตุเป็นผล นวนิยายใหม่จึงมีบทบาทช่วยให้ประชาชนชาวเกาหลีที่อ่านนวนิยายไม่จมอยู่ในโลกความรุ่งเรืองของเกาหลีในอดีต นวนิยายจึงถือได้ว่าเป็นเครื่องมือที่ช่วยสร้างความคิดและภูมิปัญญาในแก่ชาวเกาหลี โดยมี ยี อินจิก (Yi In-jik) บัณฑิตด้านกฎหมายและรัฐศาสตร์ประเทศญี่ปุ่น เป็นผู้นำของกลุ่มนักเขียนนวนิยายใหม่คนสำคัญ เช่น เรื่อง Tears of Blood ในปี 1906, Pheasant Mountain ในปี 1907 และ Voice of a Demon ในปี 1907 เป็นต้น จนกระทั่งเกิดการเคลื่อนไหว 1 มีนาคม ค.ศ. 1919 กระแสนวนิยายใหม่จึงค่อยๆเงียบหายไป

ละครและภาพยนตร์

ในทศวรรษที่ 1920 ละครและภาพยนตร์ถือเป็นสื่อบันเทิงที่แฝงความรู้สึกชาตินิยมเอาไว้ เพื่อให้ประชาชนเกาหลีได้รับรู้ งานแสดงละครแบบตะวันตกได้รับความนิยมมากในหมู่ปัญญาชนที่อาศัยอยู่ในเมือง เนื้อหาของละครส่วนใหญ่จะเน้นแนวทางความเป็นชาตินิยม เช่น เรื่อง อาริรัง (Arirang) ในปี 1926 เป็นภาพยนตร์ที่โจมตีการปกครองของญี่ปุ่น และเสียดสีรัฐบาลญี่ปุ่น ส่งผลให้ภายหลังรัฐบาลญี่ปุ่นมีการตรวจสอบบทละครและภาพยนตร์อย่างเข้มงวดมากขึ้น ทำให้ละครและภาพยนตร์ถูกห้ามนำเสนอต่อสาธารณชนตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา¹⁴

ดังนั้นและการเปิดประเทศเกาหลีตามสนธิสัญญาคังฮวาในปี ค.ศ. 1876 ส่งผลให้ชาวต่างชาติเข้ามาติดต่อทำธุรกิจค้าขาย ทำให้เกิดการหลั่งไหลเข้ามาของวัฒนธรรม อารยธรรม และแนวความคิด ความเชื่อของชาวต่างชาติ มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชาวเกาหลี เช่น โรงเรียน สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ เป็นต้น ล้วนแล้วแต่ต้องการกระตุ้นจิตสำนึกให้มีความรักชาติ และพร้อมที่จะต่อสู้

¹⁴ พิพาดา ยังเจริญ, ประวัติศาสตร์เกาหลีตั้งแต่ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ถึงกลางศตวรรษที่ 20 : การแข่งขันและแทรกแซงจากต่างชาติ อาณานิคม และชาตินิยม, 176-217.

เพื่อเอกราชของชาติเกาหลี เพื่อให้หลุดพ้นจากการปกครองของญี่ปุ่นที่กดขี่ข่มเหงอย่างทารุณ สิ่งต่างๆเหล่านี้ ล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดนักชาตินิยมและกลุ่มชาตินิยมที่มีอุดมการณ์ เพื่อต้องการขับไล่ญี่ปุ่นให้ออกไปจากประเทศของตน และกลยุทธ์การต่อสู้เพื่อเอกราชที่แตกต่างกันออกไป

2. ตัวอย่างกลุ่มชาตินิยม

ญี่ปุ่นได้นำความเป็นชาติไปจากเกาหลี โดยปกครองเกาหลีอย่างทารุณ โหดร้าย ไม่ให้มีสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกทางความคิดเห็นทางการเมืองใดๆทั้งสิ้น ปิดกั้นชาวเกาหลีทุกวิถีทางไม่ให้นำร่วมตัวหรือแสดงออกถึงความรักชาติของตน การบีบบังคับดังกล่าวนี้ ทำเพื่อให้สอดคล้องกับ นโยบาย กลืนวัฒนธรรม (Cultural Assimilation) ซึ่งวัฒนธรรม ประเพณีต่างๆของชาวเกาหลีต่างต้องถูกรวบงำและถูกทำลายลงอย่างหมดสิ้น การกระทำอันกดขี่ของญี่ปุ่นเหล่านี้ ล้วนแล้วแต่เป็นผลให้ชาวเกาหลีเกิดความรู้สึกสำนึกในความเป็นชาตินิยมและรักชาติของตนมากขึ้น เพราะชาวเกาหลีทุกคน ล้วนต้องเผชิญในชะตากรรมเดียวกัน จึงทำให้เกิดการรวมกลุ่มขึ้นเป็นขบวนการชาตินิยม เพื่อรวมตัวกันต่อต้าน ปกป้องและเรียกร้องสิทธิเสรีภาพ เพื่อทวงคืนความเป็นชาติจากญี่ปุ่นกลับสู่ประเทศเกาหลีของพวกเขา

ตลอดระยะเวลาที่เริ่มมีการเข้ามาแทรกแซงจากต่างชาติภายในประเทศเกาหลี ต่างก็เข้ามาเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ให้กับประเทศของตน จนทำให้เกิดกลุ่มคนและสมาคมต่างๆขึ้นมากมาย ล้วนแล้วแต่เป็นกลุ่มที่มีลักษณะที่เป็นชาตินิยม เคลื่อนไหวเพื่อปกป้องความเป็นเอกราชของชาติ แต่เมื่อญี่ปุ่นอยากที่จะครอบครองเกาหลีมากขึ้น จนกระทั่งสามารถผนวกเกาหลีให้อยู่ใต้อาณานิคมของตนได้แล้วนั้น จึงทำให้ประชาชนเกาหลีต้องการเรียกร้องอิสรภาพของตนคืน โดยมีเหตุการณ์สำคัญคือการเคลื่อนไหว 1 มีนาคม (March 1 Movement) ในค.ศ.1919 ที่เป็นสิ่งที่กระตุ้นประชาชนเกาหลีในกล้าคิด กล้าแสดงออกความคิดเห็นทางการเมือง รวมทั้งเปิดรับความคิดและกระแสชาตินิยมเข้ามาภายในประเทศอีกด้วย เหตุการณ์การเคลื่อนไหว 1 มีนาคม (March 1 Movement)¹⁵ การเคลื่อนไหวเพื่อเอกราช มีขันทอนและรายละเอียดที่ถูกเก็บรักษาไว้เป็นความลับอย่างมีประสิทธิภาพ การเดินขบวน เริ่มในตอนเช้าของวันที่ 1 มีนาคม ค.ศ. 1919 เมื่อมีการคิด

¹⁵ วันนี้ชาวเกาหลีเรียกว่า ซัมอิล (Sam-il) ซึ่งแปลว่า วันที่ 1 เดือนมีนาคม และกลายเป็นวันชาติของสาธารณรัฐเกาหลีจนถึงปัจจุบัน

ประกาศถึงเรื่องของพระเจ้าโคจงถูกลอบวางยาพิษ และพระพระราชินีมินที่เคยถูกลอบปลงพระชนม์มาแล้วในอดีต เรียกร้องให้ประชาชนแก้แค้นให้พระองค์ ตามถนนสายใหญ่ในกรุงโซล อีกทั้งยังให้ข้อมูลเกี่ยวกับการได้รับเอกราชของประเทศเล็กในยุโรป จากหลัก 14 ประการของประธานาธิบดีวิลสัน¹⁶ จึงเป็นสัญญาณที่ดีที่ประเทศเกาหลีจะได้รับเอกราชเหมือนแคว้นประเทศเล็กๆของยุโรป หลังจากตำรวจพบประกาศก็ได้เร่งค้นหาผู้ตีประกาศแต่ไม่พบหลักฐาน จนกระทั่ง 14:00 น. ผู้นำการเคลื่อนไหวจำนวน 29 คน ในจำนวน 33 คน ประกอบด้วยสมาชิกจากลัทธิซอนโดกโยจำนวน 15 คน ชาวเกาหลีคริสเตียน 16 คน และชาวเกาหลีพุทธ 2 คน มารวมตัวกันที่กัตตาคารแตฮวากวาน ในกรุงโซล พร้อมกันนั้นประชาชนตามเมืองต่างๆได้ออกมาชุมนุมกว่า 2,000,000 คน ตามจุดนัดหมายทั่วประเทศถึง 1,500 แห่ง โดยเป็นประชาชนทุกเพศทุกวัย ทุกชนชั้นทุกอาชีพ ได้ร่วมมือกับผู้นำการเคลื่อนไหวพิมพ์สำเนาและใบปลิวปลุกกระดมชาวบ้าน ให้เพื่อนร่วมชาติทั้ง 20 ล้านคนลุกขึ้นต่อสู้ โดยคำประกาศเอกราชมีใจความคือ “ประชาชนเกาหลีมีเจตนาพร้อมร่วมกันประกาศเอกราชแห่งชาติเกาหลีและอิสรภาพของประชาชนชาวเกาหลี ซึ่งอยู่บนหลักการที่ประชาชนเจ้าของประเทศมีสิทธิที่จะปกครองตนเอง และความเท่าเทียมกันของมนุษยชาติ รวมทั้งต้องการให้เยาวชนเกาหลีรุ่นหลังได้ตระหนักว่า เกาหลีมีประวัติศาสตร์ยาวนาน และมีสิทธิที่จะปรากฏอยู่ในโลกอย่างมีเกียรติและเท่าเทียมกับชาติอื่นๆ” หลังจากนั้นผู้มาชุมนุมต่างเดินขบวนไปตามท้องถนนพร้อมโบกธงชาติเกาหลี และตะโกนว่า “เอกราชเกาหลีจงเจริญ (Taehan tongnip manse)” ทางการญี่ปุ่นจึงระดมกำลังตำรวจและกำลังทหารเข้าปราบปรามอย่างอำมหิต เช่น ระดมยิงปืนเข้าใส่ฝูงชนที่ปราศจากอาวุธใดๆ จับประชาชนขังไว้ใน โบสถ์และจุดไฟเผาทั้งเป็น เป็นต้น หากใครที่หนีรอดมาได้ก็พากันบุกทำลายสถานที่ราชการ ป้อมทหารและสถานีตำรวจ แต่ รัฐบาลญี่ปุ่นแก้เผ็ดด้วยการเผาทำลายบ้านเรือนของชาวเกาหลีทดแทน เหตุการณ์ครั้งนี้อย่างตราตรึงอยู่ในหัวใจของชาวเกาหลีจนถึงปัจจุบัน โดยมีประชาชนชาวเกาหลีที่เสียชีวิต 7,509 คน บาดเจ็บ 15,961

¹⁶ หลัก 14 ประการ (Fourteen Points) ประกาศโดยประธานาธิบดี วูดโร วิลสัน แห่งสหรัฐอเมริกา มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดระเบียบประเทศที่แพ้สงครามโลกครั้งที่ 1 ซึ่งยึดหลักมนุษยนิยม (Humanism) โดยเคารพในการให้ประชาชนเจ้าของดินแดนปกครองดินแดนของตนเอง (Self-determination of people)

คน ถูกจับกุม 46,948 คน บ้านเรือนกว่า 715 หลังคาเรือน โบสถ์ วิหารต่างกว่า 47 หลัง โรงเรียนชาวเกาหลี 2 แห่ง ถูกกองทัพญี่ปุ่นเผาทำลายจดหมดสิ้น¹⁷

กลุ่มชาตินิยมที่เคลื่อนไหวในช่วงภายใต้การยึดครองของญี่ปุ่นมีหลายกลุ่ม สามารถแบ่งได้ตามพื้นที่ที่เคลื่อนไหวได้ 2 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มชาตินิยมที่เคลื่อนไหวภายในประเทศ

กลุ่มชาตินิยมกลุ่มต่างๆเหล่านี้ ถือเป็นส่วนสำคัญ ที่กล้าออกมาเรียกร้องสิทธิเสรีภาพของตนเองทางด้านการเมือง อีกทั้งยังเป็นตัวอย่างการแสดงออกถึงความรักชาติ นับได้ว่าเป็นกลุ่มริเริ่มความคิดชาตินิยมในหมู่ประชาชนชาวเกาหลีจนทำให้เกิดกลุ่มชาตินิยมกลุ่มอื่นๆต่อมา

1.1 กลุ่มทางฮัก (Eastern Learning)

เป็นกลุ่มที่มีความศรัทธาในหลักคำสอนของนักปราชญ์ตะวันออกและปฏิเสธคำสอนของคริสต์ศาสนา ผู้ก่อตั้งกลุ่มทางฮักคือ ชเว เชอู (Ch'oe Che-u) ซึ่งเขาสนใจศึกษาหลักปรัชญาของขงจื้อ พุทธ เต๋า และ ต้องการ นำคำสอนของศาสนาเหล่านี้มาประมวลเป็นคำสอนของเขา เอง โดยชเว เชอู มีแนวคิดที่ว่า มนุษย์และพระเจ้ามีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มนุษย์ก็คือรูปจำลองของพระเจ้า การปฏิบัติต่อมนุษย์ก็คือการปฏิบัติต่อพระเจ้า ดังนั้นมนุษย์ชาติจึงมีความเท่าเทียมกันไม่ควรมีการแบ่งชนชั้นวรรณะ คำสอนของ ชเว เชอูสามารถสร้างศรัทธาให้กับชาวนาและผู้ถูกกดขี่ในชนบท กลุ่มทางฮักไม่ได้เป็นแค่เพียงการเคลื่อนไหวทางศาสนา แต่เป็นการเคลื่อนไหวทางสังคมด้วย ทางฮักให้ความสำคัญกับ สภาพความเป็นอยู่ของ ชาวนา เรียกร้อง รัฐบาล ให้มีการปฏิรูปการปกครองเพื่อจัดการโง่งมของข้าราชการให้หมด แต่ต่อมาในปีค.ศ. 1863 ชเว เชอูถูกจับในข้อหาหลอกลวงประชาชนและสร้างปัญหาให้กับสังคม เขาถูกตัดสินประหารชีวิตด้วยการตัดคอ เป็นเหตุให้สมาชิกคนอื่นภายในกลุ่มต้องหลบซ่อนตัวจากการติดตามจับกุม ภายหลังมีการลุกฮือขึ้นประท้วงรัฐบาลของชาวนา ในปีค.ศ. 1894 เนื่องจากชาวนาต้องประสบปัญหาภาวะเศรษฐกิจที่บีบคั้นจากการที่รัฐบาลผูกขาดทางเศรษฐกิจกับจีนและญี่ปุ่นและไม่ยอมแก้ไขสถานการณ์ให้ดีขึ้น โดยเหตุการณ์ครั้งนั้นเรียกว่า การปฏิรูปคาโบ (Kabo Reform) กลุ่มกบฏเรียกร้องให้ขับไล่ทหารญี่ปุ่นออกจากเกาหลี เมื่อการเรียกร้องของกลุ่มทางฮักมีมากขึ้น รัฐบาล จึงต้องปราบปรามโดยขอความ

¹⁷ พินาตา ยังเจริญ, ประวัติศาสตร์เกาหลีตั้งแต่ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ถึงกลางศตวรรษที่ 20 : การแข่งขันและแทรกแซงจากต่างชาติ อาณานิคม และชาตินิยม, 198-205.

ช่วยเหลือไปยังจีนและญี่ปุ่น ท้ายที่สุดกลุ่มทงฮักก็ถูกกองทัพจีนและญี่ปุ่นปราบปรามได้สำเร็จ แม้ว่ากลุ่มทงฮักจะไม่ประสบความสำเร็จ แต่ถือได้ว่าเป็นขบวนการชาตินิยมกลุ่มแรกที่มีจุดประสงค์เพื่อส่วนรวม ต่อต้านชาวต่างชาติที่เข้ามารุกราน แต่ภายหลังได้พัฒนาเป็นลัทธิซอน โดกโย¹⁸

ภาพที่ 3 ภาพชเว เซอู ผู้นำกลุ่มทงฮัก

ที่มา : http://snubugo.net/index.php?mid=blog&document_srl=516275&listStyle=viewer&page=12

ภาพที่ 4 ภาพชาวนาที่เข้าร่วมกับกลุ่มตงฮัก

ที่มา : <http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=zxcv&group=2&month=10-2008&date=30>

¹⁸ เรื่องเดียวกัน, 59-61.

ภาพที่ 5 ภาพหนึ่งในผู้นำกลุ่มตงฮักโดนกำลังโดนคุมจับ

ที่มา : <http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=zxcv&group=2&month=10-2008&date=30>

1.2 ลัทธixon โดคโย (Ch'ondogyo)

กลุ่มขอน โดคโย หรือมีความหมายว่า ศาสนาแห่งวิถีสวรรค์ เดิมคือกลุ่มตงฮัก ถึงแม้ญี่ปุ่นพยายามจะทำลายอิทธิพลของกลุ่มนี้ในอดีตไปแล้ว แต่ยังมีผู้นิยมลัทธินี้ไม่ต่ำกว่า 100,000 คน กลุ่มนี้ทำการเผยแพร่และปลุกฝังให้ชาวเกาหลีตระหนักในความคิดชาตินิยม และขับไล่ญี่ปุ่นให้ออกไปจากเกาหลีอย่างลับๆ เช่น การสร้างโรงเรียนเถื่อนสอนเยาวชนให้เกลียดชังญี่ปุ่น และออกหนังสือพิมพ์ชื่อมันเซโบะ (Mansebo News) กลุ่มนี้ถือเป็นกลุ่มสำคัญที่มีบทบาทมากในการเดินขบวนในวันที่ 1 มีนาคม ค.ศ. 1919 มีประชาชนตามเมืองต่างๆออกมาเดินขบวนและร่วมชุมนุมกันตามจุดนัดหมาย ซึ่งมีแกนสำคัญคือ ลัทธixon โดคโย ซึ่งประกาศเจตนารมณ์คือ เกาหลีมีสิทธิที่จะมีอิสรภาพและเป็นเอกราช เพราะเกาหลีถูกผนวกดินแดนเข้ากับญี่ปุ่นโดยปราศจากความยุติธรรมและขัดแย้งกับเจตน์จำนงของประชาชาติแห่งนี้ การชุมนุมเดินขบวนเรียกร้องเอกราชของตนกลับคืนมาครั้งนี้ทำอย่างสงบ ไม่มีการวางแผนที่จะใช้อาวุธก่อการปฏิวัติหรือสร้างสถานการณ์รุนแรงใดๆ ผู้ร่วมลงนามเรียกร้องเอกราชจะทำการอย่างเปิดเผยและพร้อมที่จะยอมถูกจับกุมลงโทษจากทางการ เหตุการณ์ครั้งนี้ถึงแม้จะไม่ประสบความสำเร็จ แต่เป็นครั้งแรกที่ประชาชนทุกเพศทุก

วัยมีจุดร่วมเดียวกันคือเอกราชของชาติ ถือได้ว่าการเคลื่อนไหวครั้งนี้เป็นจุดเริ่มต้นอย่างแท้จริงของ
บทบาทลัทธิชาตินิยมสมัยใหม่¹⁹

1.3 สมาคมอิสระภาพ (The Independent Club)

องค์กรแรกที่จัดตั้งขึ้นโดยประชาชน ชาวเกาหลี คือโซ แชปิล (So Chae-pil)²⁰ ก่อตั้ง
เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม ค.ศ. 1896 เนื่องจากในช่วงทศวรรษที่ 1890 ชาวต่างชาติ เช่น สหรัฐอเมริกา
รัสเซีย ฝรั่งเศส เยอรมนี อังกฤษ จีน และญี่ปุ่น ต่างเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์จากทรัพยากรของ
เกาหลี จากการได้รับสัมปทานทำธุรกิจขนาดใหญ่ในเกาหลี ตามตารางดังนี้

ปี (ค.ศ.)	สัมปทาน	ผู้ได้รับสัมปทาน
1883	วางสายเคเบิลใต้น้ำระหว่างปูซาน-นังซะชะกิ	ญี่ปุ่น
1885	วางสายโทรเลขระหว่างอินซอน-อึยจู	จีน
	วางสายโทรเลขระหว่างปูซาน-อินซอน	ญี่ปุ่น
1886	ทำเหมืองถ่านหินที่ยองโด (Yongdo) นอกเมืองปูซาน	ญี่ปุ่น
1888	สิทธิทำประมงชายฝั่ง	ญี่ปุ่น
1891	ทำเหมืองถ่านหินบนเกาะวอลมิ (Wolmi) สิทธิทำประมง ภายนอกเขตจังหวัดคย็องซัง (Kyongsang)	ญี่ปุ่น
1894	สร้างทางรถไฟสายโซล-ปูซาน	ญี่ปุ่น
1896	ทำทางรถไฟสายอินซอน-โซล	สหรัฐอเมริกา
	ทำเหมืองแร่ในฮัมคย็องตอนเหนือ	รัสเซีย
	ทำเหมืองแร่ในพ्योंกันตอนเหนือ (North Pyongan)	สหรัฐอเมริกา
	ทำทางรถไฟสายโซล-อึยจู (Uiju)	ฝรั่งเศส
	ทำป่าไม้ที่เกาะอูลลุลุง (Ullung) และที่ราบลุ่มแม่น้ำยาจู	รัสเซีย
1987	ทำเหมืองแร่ในกังว็อน (Kangwon)	เยอรมนี

¹⁹ กวาดล ทงประเสริฐู, ประวัติศาสตร์เกาหลีสมัยใหม่ (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2521), 86-106.

²⁰ โซ แชปิล (So Chae-pil) หรือ ฟิลิป เจซอน (Philip Jaisohn) ปัญญาชนเกาหลีหัวก้าวหน้าที่มีบทบาท
ในการทำรัฐประหาร ค.ศ.1884 หรือรัฐประหารคัปปิน

ปี (ค.ศ.)	สัมปทาน	ผู้ได้รับสัมปทาน
1898	สิทธิซื้อถ่านหินที่ผลิตขึ้นในเมืองเปียงยาง สร้างทางรถไฟสายอินซอน-ไซล (ซื้อสัมปทานจากสหรัฐอเมริกา)	ญี่ปุ่น
	ทำถนนในกรุงไซล	สหรัฐอเมริกา
	วางระบบไฟฟ้าในกรุงไซล	สหรัฐอเมริกา
	วางระบบน้ำประปา	สหรัฐอเมริกา
1898	ทำเหมืองแร่ในพ्योंกันตอนเหนือ	อังกฤษ
1990	ทำเหมืองแร่ในพ्योंกันตอนเหนือ	เยอรมนี

ที่มา : พิพาดา ชังเจริญ, ประวัติศาสตร์เกาหลีตั้งแต่ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ถึงกลางศตวรรษที่ 20 : การแข่งขันและแทรกแซงจากต่างชาติ อาณานิคม และชาตินิยม (กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556), 109-110.

การที่ประเทศเหล่านี้ได้รับสัมปทานดังกล่าว ทำให้ปัญญาชนและประชาชนเกาหลี ประณามการดำเนินนโยบายของรัฐบาลที่ไม่สามารถรักษาอิสรภาพและเสรีภาพของชาติ รวมทั้งไม่สามารถปกป้องผลประโยชน์ของประเทศชาติไว้ได้ จึงเกิดการรวมตัวกันสร้างองค์กรทางการเมืองขึ้น เพื่อต่อสู้เอกราชและอำนาจอธิปไตยของชาติ และรักษาสิทธิของประชาชนตามแนวคิดเสรีนิยมตะวันตก โดยผู้ร่วมก่อตั้งสมาคมอิสรภาพในระยะแรกนั้น เป็นปัญญาชนและข้าราชการหัวก้าวหน้าที่ได้รับการศึกษาจากญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีแนวคิดเสรีนิยมตะวันตก เช่น ยี วันยอง, อัน คยงซู เป็นต้น สมาชิกภายในสมาคมมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว และค่อนข้างหลากหลายทางชนชั้น มีทั้งข้าราชการที่เป็นนักปฏิรูปแนวคิดขงจื้อ ชาวเมืองที่ทำธุรกิจการค้า นักเรียนและเยาวชนรุ่นใหม่ที่ผ่านการศึกษามาจากโรงเรียนมิชชันนารี กรรมกรเหมืองแร่ กรรมกรท่าเรือ ชาวนาที่ เคยมีส่วนร่วมในกบฏทงฮัก กลุ่มสตรี รวมทั้งคนนอกวรรณะที่เป็นอิสระจากการยกเลิกระบบชนชั้น

สมาธิสหภาพมีจุดมุ่งหมาย 3 ประการ คือ

1. สมาคมมุ่งหวังจะเป็นผู้พิทักษ์เอกราชและอธิปไตยของชาติ จึงมีบทบาทในการประณามต่างชาติที่พยายามจะแทรกแซงเกาหลี และต่อต้านการให้สัมปทานสมบัติของเกาหลีกับต่างชาติ
2. สมาคมพยายามสร้างความแข็งแกร่งให้เกาหลี โดยมีการเรียกร้องให้สร้างโรงเรียนที่มีหลักสูตรที่มีความทันสมัยขึ้นในทุกหมู่บ้าน ตั้ง โรงงานสิ่งทอ โรงงานกระดาษ โรงงานถลุงเหล็ก เพื่อกระตุ้นอุตสาหกรรมและการค้า ที่อยู่ภายใต้คำขวัญที่ว่า “เกาหลีเพื่อชาวเกาหลี”
3. สมาคมต้องการริเริ่มขบวนการเรียกร้องสิทธิของประชาชนให้มีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างกว้างขวาง โดยขบวนการนี้จะกระตุ้นให้ประชาชนตระหนักถึงความเท่าเทียมกันของปวงชน และอำนาจอธิปไตยที่เป็นของประชาชน สมาคมต้องการลดอำนาจของกษัตริย์ และเพิ่มอำนาจการปกครองให้กับคณะรัฐมนตรี

การเรียกร้องความเป็นประชาธิปไตยของสมาธิสหภาพต้องล้มเหลวลง ในปี ค.ศ. 1898 โดยพระเจ้าโคจงตั้งยุบสมาคม พร้อมกับจับกุม ยี ซังเจ (Yi Sang-Jai) และแกนนำของสมาคมอีก 16 คน เนื่องจากพระองค์เห็นว่าจุดมุ่งหมายที่แท้จริงของสมาคมคือการนำระบอบสาธารณรัฐมาใช้ปกครองแทนระบบกษัตริย์ จนเกิดการรวมตัวเดินขบวนประท้วงเรียกร้องให้รัฐบาลปล่อยตัวผู้ถูกจับกุมของประชาชนชาวเกาหลี พระเจ้าโคจงยอมให้ตั้งสมาธิสหภาพขึ้นมาอีกครั้งเพื่อยุติการจลาจล ต่อมาพระองค์ได้ประกาศตั้งสมาชิกสภาองคมนตรีชุดใหม่ มีผู้แทนจากสมาธิสหภาพ 17 คน จากทั้งหมด 50 คน ซึ่งผู้แทนจากสมาธิสหภาพได้เรียกร้องรัฐบาลให้นำตัว โซ แซปิลกลับจากต่างประเทศ ทำให้พระเจ้าโคจงคิดว่าสมาธิสหภาพต้องการล้มล้างระบบกษัตริย์ พระองค์จึงสั่งให้ยุบสมาธิสหภาพเป็นครั้งที่ 2 และเป็นครั้งสุดท้าย วันที่ 26 ธันวาคม ค.ศ. 1898 สมาคมนี้ถือได้ว่าเป็นองค์กรที่มีการเคลื่อนไหวทางการเมืองและทางสังคมอย่างมีประสิทธิภาพมาก อีกทั้งสมาคมนี้อยู่มีส่วนสำคัญในการวางพื้นฐานขบวนการชาตินิยมในเกาหลีซึ่งเกิดขึ้นหลังจากเกาหลีตกเป็นอาณานิคมของญี่ปุ่น

1.4 สมาคมเยาวชนคริสเตียนกรุงโซล (Seoul Young Man's Christian Association)

ก่อตั้งในปีค.ศ. 1903 โดยคณะมิชชันนารีที่นับถือศาสนาคริสต์ มีจุดประสงค์เพื่อรณรงค์ให้เยาวชนเลิกดื่มสุรา เลิกสูบบุหรี่ เลิกเชื่อเรื่องโชคลาง ให้ยอมรับความเท่าเทียมกันทางเพศ นิยมการมีคู่เดียวเมียเดียว โดยสมาคมนี้อ่านศึกษาคัมภีร์ไบเบิล เพื่อให้เกิดความเข้าใจตนเอง และมี

ความเชื่อมั่นและศรัทธาในศาสนา ซึ่งหลักคำสอนของศาสนาคริสต์ที่ถูกเผยแพร่ในช่วงเวลานี้ ถือได้ว่ามีบทบาทอย่างสูงในการปลุกฝังความคิดชาตินิยม และให้ความรู้สมัยใหม่ในหมู่ชาวเกาหลี

1.5 สมาคมนุรักษ์เกาหลี (Korea Preservation Society)

สมาคมนี้มีชื่อเรียกในภาษาเกาหลีว่า “โพอันโฮ” (Poanhoe) ก่อตั้งขึ้นเมื่อค.ศ. 1904 โดยของ ซูมัน (Song Su-man) มีจุดประสงค์เพื่อตอบโต้ความพยายามของญี่ปุ่นที่ต้องการจะยึดที่ดินรกร้างว่างเปล่าภายในประเทศเกาหลี ด้วยการกระตุ้นให้ประชาชนเกาหลีรวมตัวกันลุกฮือต่อต้านญี่ปุ่น ส่งผลให้ญี่ปุ่นต้องยอมยกเลิกการยึดที่ดิน ต่อมาสมาคมมีวัตถุประสงค์ที่ขยายกว้างขวางมากขึ้น จนท้ายที่สุดแล้วถูกญี่ปุ่นกดดันจนต้องยุติการดำเนินงานลง ในค.ศ.1904

1.6 สมาคมประชาชนใหม่ (Sinminhoe)

ก่อตั้งในปีค.ศ. 1907 สมาคมนี้ต่อหน้าแกลิ่งทำเป็นสนับสนุนการศึกษาด้วยการก่อตั้งโรงเรียน พร้อมทั้งยังสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยการตั้งบ้านหนังสือ แต่จริงๆแล้วลี้ลับประกอบสะสมอาวุธ เพื่อก่อความวุ่นวายและต่อต้านรัฐบาลญี่ปุ่น

1.7 กองทัพธรรมะ (The Righteous Army)

เป็นการรวมตัวกันของนักปราชญ์ และข้าราชการที่ยึดมั่นในคำสอนของขงจื้อ กองทัพนี้เกิดขึ้นหลังเหตุการณ์ลอบสังหารราชินีมิน และการบังคับให้ชายชาวเกาหลีตัดผม ซึ่งชาวเกาหลีมีความเชื่อว่าเส้นผมคือของขวัญที่บรรพบุรุษให้ไว้ ชาวเกาหลีจึงถือว่าการกระทำนี้เป็นการย่ำยีจิตใจของพวกเขา ผลให้กลุ่มคนที่ทนต่อการกระทำของญี่ปุ่นไม่ได้ รวมตัวกันก่อตั้งกองทัพนี้ขึ้น ภายหลังเหล่าทหารชาวเกาหลีที่ถูกรัฐบาลญี่ปุ่นสั่งปลดประจำการ ในปี 1907 ก็เข้าร่วมด้วย โดยวิธีการต่อสู้ของกลุ่มนี้คือ การรบบแบบกองโจร คอยซุ่มโจมตีกองทหารของญี่ปุ่นตามชนบท ทำลายสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น ทางรถไฟ เครื่องส่งสัญญาณโทรเลข เป็นต้น ซึ่งสามารถสร้างความลำบากให้แก่กองทหารญี่ปุ่นได้พอสมควร ต่อมาเมื่อเกาหลีถูกผนวกเข้ากับญี่ปุ่นอย่างสมบูรณ์ ในค.ศ.1910 กองทัพธรรมะจึงย้ายไปปฏิบัติการในแมนจูเรียและไซบีเรียแทน และมีจำนวนผู้เข้าร่วมขบวนการมากกว่า 17,600 คน ภายหลังกองทัพธรรมะเริ่มใช้วิธีการที่รุนแรงขึ้น เช่น การลอบสังหารบุคคลสำคัญของญี่ปุ่นจากสมาชิกในกองทัพธรรมะ โดยจง เมียงอุน (Chon Myong-un)

ลอบสังหารนายดี ดับบลิว สตีเวน (D.W.Steven)²¹ และในเดือนตุลาคม ปี ค.ศ. 1919 อัน จุงกุน (An Chung-gun) ลอบสังหารผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ อีโต ฮิโรมูมิ ที่สถานีรถไฟ

1.8 กองทัพแห่งความยุติธรรม

กองทัพแห่งความยุติธรรมเป็นกองทัพของประชาชนเกาหลีที่มีสมาชิกคือ กลุ่มชาวนา ข้าราชการ ทหาร ปัญญาชน มีฮง พมโด (Hong Pom-do) เป็นผู้นำ โดยมีจุดประสงค์คือ ขับไล่ชาวญี่ปุ่นที่เข้ามาใช้อำนาจทางการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ และสังคมภายในประเทศเกาหลี ช่วงที่เกาหลีตกเป็นรัฐในอารักขาจนกระทั่งเกาหลีตกเป็นอาณานิคมของญี่ปุ่น โดยกลุ่มนี้เกิดขึ้นจากความเกลียดชังชาวญี่ปุ่น จากการเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์และการเอารัดเอาเปรียบเกาหลีอย่างชัดเจน และกลุ่มนี้เห็นว่าการลุกขึ้นมาจ้ออาวุธเพื่อต่อสู้ เป็นหนทางที่จะขับไล่ญี่ปุ่นออกไปจากประเทศเกาหลีได้สำเร็จ ดังนั้นกองทัพแห่งความยุติธรรม จึงเป็นกลุ่มที่มีเป้าหมายชัดเจนคือ การขับไล่ญี่ปุ่นด้วยการใช้กำลังเพื่อรักษาเอกราชและอำนาจอธิปไตยของชาวเกาหลีเอาไว้ ถือเป็นกรเริ่มต้นของขบวนการชาตินิยมเกาหลีสมัยใหม่ ต่อมาภายหลังกองทัพนี้ไม่อาจอดทนอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐบาลญี่ปุ่นได้ และถูกล่าตัวจากรัฐบาลญี่ปุ่นได้ จึงอพยพและหลบหนีไปอยู่ในดินแดนต่างๆ และไปก่อตั้งขบวนการต่อสู้อย่างลับๆ โดยได้รับการสนับสนุนจากชาวเกาหลีโพ้นทะเล

1.9 ขบวนการชาตินิยมทางวัฒนธรรม

ขบวนการชาตินิยมที่เกิดขึ้นในช่วงทศวรรษที่ 1920 มีความเชื่อว่าขบวนการชาตินิยมเกาหลีจะเข้มแข็งได้ต้องมีความตระหนักรู้ในความเป็นชาติเกาหลี และเศรษฐกิจเกาหลีต้องมั่นคง นักชาตินิยมในขบวนการนี้นำประเทศตะวันตกเป็นแม่แบบในการสร้างรัฐชาติ ที่มีกรปกครองแบบประชาธิปไตย และรณรงค์ให้การศึกษาแก่ชาวเกาหลี โดยขบวนการนี้จะไม่มีผู้ใดเป็นผู้นำเพียงคนเดียว แต่มีอุดมการณ์ต่อสู้ร่วมกัน คือ การไม่ใช้อาวุธต่อสู้กับญี่ปุ่น ทำให้นักชาตินิยมกลุ่มนี้ถูกเรียกว่า “นักชาตินิยมทางวัฒนธรรม” โดยมีนโยบายที่เด่นอยู่ 2 นโยบาย คือ การรณรงค์ให้จัดตั้งมหาวิทยาลัยแห่งชาติ และการรณรงค์ให้ชาวเกาหลีซื้อสินค้าที่ชาวเกาหลีเป็นผู้ผลิต

²¹ นายดี ดับบลิว สตีเวน (D.W.Steven) ที่ปรึกษาด้านการทูตของญี่ปุ่น ผู้วางหลักการปกครองเกาหลี โดยมีผู้สำเร็จราชการ ช่วยวางแผนนโยบายกตขี่เกาหลีของญี่ปุ่น

2 กลุ่มชาตินิยมที่เคลื่อนไหวภายนอกประเทศ

เมื่อเกาหลีเป็นอาณานิคมของญี่ปุ่น รัฐบาลญี่ปุ่นได้ควบคุมองค์กรทางการเมืองและสังคมของเกาหลีอย่างเข้มงวด พร้อมออกกฎหมายควบคุมการจัดตั้งองค์กร ทำให้ปัญญาชนชาวเกาหลีไม่สามารถทนอยู่ภายใต้การปกครองที่บีบบังคับได้ ต่างพากันหลบหนี ไปอยู่ดินแดนต่างๆ จากอุดมการณ์ที่ต้องการเรียกร้องเอกราชและอำนาจอธิปไตยของเกาหลีให้กลับคืนมา ชาวเกาหลีเหล่านั้นจึงได้รวมตัวกันจัดตั้งขบวนการต่อสู้และเรียกร้องเอกราชเกาหลีในดินแดนที่พวกเขาไปอาศัยอยู่ ดังนี้

2.1 องค์กรกู้ชาติตองจิโฮ (Tongjihoe)

ในปีค.ศ. 1908 ชาวเกาหลีผู้รักชาติก่อตั้งองค์กรกู้ชาติตองจิโฮ (Tongjihoe) ในฮอลันดา รัฐฮาวาย และ กลุ่ม Combined Society ในซานฟรานซิสโก โดยองค์เหล่านี้รวมตัวกันภายใต้ องค์กรทางการเมืองอันเดียวกันชื่อว่า “New People’s Society” ที่มุ่งต่อสู้เพื่อเอกราชของเกาหลี โดยเน้นส่งเสริมการศึกษาและธุรกิจ ส่งเสริมเกียรติคุณของชาวเกาหลี มุ่งสร้างความเสมอภาคและ เสรีภาพ

2.2 สมาคมแห่งชาติเกาหลี (Korean National Association)

ในปีค.ศ. 1909 รี ซึงมัน (Rhee Syngman) นักเคลื่อนไหวชาตินิยม ได้ก่อตั้งสมาคมแห่งชาติเกาหลี (Korean National Association) บริเวณรัฐฮาวาย สมาชิกภายในสมาคมส่วนใหญ่คือ ชาวเกาหลีที่ถูกร้างไปทำไร่่อ้อยและไร้อ้อยและไร้อ้อยและไร้อ้อยในสหรัฐอเมริกา และได้ตั้งถิ่นฐานอยู่ในฮาวาย ตั้งแต่ค.ศ. 1902-1910 องค์กรนี้ดำเนินกิจกรรมชาตินิยมหลายประการ เช่น ในค.ศ. 1905 รี ซึงมัน ปละยุน พยงกู (Yun Pyong-gu) ได้เดินทางไปประชุมพอร์ตสมัท (Portsmouth Conference) เพื่อเรียกร้องขอความเห็นใจจากประธานาธิบดีรูสเวลท์ ให้เป็นคนกลางเจรจากับญี่ปุ่น และในค.ศ. 1907 ยี แชมมยง (Yi Chae-myong) เดินทางไปกรุง โชลเพื่อลอบสังหารยี วันของ²²

2.3 กลุ่มนักเรียนชาวเกาหลีที่ไปศึกษาที่ญี่ปุ่น

เนื่องจากชาวเกาหลีมีโอกาสน้อยมากที่จะศึกษาระดับสูงกว่ามัธยมถ้าศึกษาในประเทศ เกาหลี ชาวเกาหลีที่มีฐานะจึงส่งบุตรหลานไปศึกษาต่อยังประเทศญี่ปุ่น โดยในปี 1909 มีนักศึกษาเกาหลีในญี่ปุ่น 790 คน ต่อมาในปี 1912 มีจำนวนนักศึกษาเกาหลีที่ศึกษาต่อในประเทศญี่ปุ่นมี

²² นายกรัฐมนตรีเกาหลีที่สนับสนุนญี่ปุ่น

จำนวนเพิ่มสูงขึ้นเป็น 3,171 คน ซึ่งนักศึกษาเหล่านี้ได้รับโอกาสทางการศึกษาที่ดี และแนวคิดทางการเมืองแนวทางต่างๆ ประกอบกับข่าวสารบ้านเมืองในเกาหลี รวมทั้งประสบการณ์การถูกรังเกียจจากสังคมนญี่ปุ่น ส่งผลให้นักศึกษาเหล่านี้มีจิตสำนึกทางการเมืองสูง จนต้องต่อสู้เพื่อบ้านเกิดเมืองนอนของพวกเขา กลุ่มนักเรียนชาวเกาหลีในญี่ปุ่นจึงเป็นกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญในการเคลื่อนไหววันที่ 1 มีนาคม ค.ศ.1919

2.4 สมาคมช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (Mutual Assistance Society)

ซิน คยูซิก(Sin Kyu-sik)ได้ก่อตั้งสมาคมช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (Mutual Assistance Society) ในปีค.ศ.1912 ที่เมืองซ่างไห่ (Shanghai) หรือเซี่ยงไฮ้ เป็นองค์กรที่ต่อสู้เรียกร้องเอกราชของเกาหลีใน ประเทศจีน โดยนักชาตินิยมเหล่านี้พยายามสร้างความสัมพันธ์กับนักปฏิวัติจีน

2.5 กองทัพกู้ชาติ

ในปีค.ศ. 1914 ยี ซังโซล (Yi Sangsol) และยี ตงฮวี (Yi Tonghwi) ได้ตั้งกองทัพกู้ชาติขึ้น บริเวณแมนจูเรีย ถึงแม้การเคลื่อนไหว ของกองทัพในบริเวณนี้จะไม่ประสบความสำเร็จ แต่ฐานของนักชาตินิยมเกาหลีในแมนจูเรียก็เป็นสถานที่หลบซ่อน พักพิงของนักต่อสู้และนักการเมืองชาวเกาหลี²³

2.6 รัฐบาลพลัดถิ่นเกาหลี

ก่อตั้งขึ้นเมื่อเดือนเมษายน ค.ศ. 1919 ที่ซ่างไห่ ประเทศจีน ภายหลังเกิดการเคลื่อนไหว 1 มีนาคม เกิดองค์กรการเคลื่อนไหวเพื่อชาติเกาหลีต่างๆมากมาย ทำให้ผู้นำชาตินิยมเห็นว่ายังไม่มีองค์กรใดที่จะประสานกลุ่มเหล่านี้เข้าด้วยกัน จึงจำเป็นต้องมีองค์กรรวมที่เป็นศูนย์กลางเพื่อการต่อสู้ รัฐบาลพลัดถิ่น จะทำหน้าที่กำหนดกลยุทธ์การต่อสู้ และกระตุ้นชาวเกาหลีทั้งภายในและภายนอกเกาหลีให้ตระหนักถึงการต่อสู้เพื่อเอกราช รวมถึงเตรียมความพร้อมที่จะทำงานต่อไปเมื่อเกาหลีได้รับเอกราช รัฐบาลพลัดถิ่นในช่วงแรกดำเนินกิจกรรมทางการรุก เช่น ส่งตัวแทนไปร่วมประชุมพรรคสังคมนิยมนานาชาติ ที่ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ในเดือนสิงหาคม ปี 1919 เพื่อเรียกร้องการสนับสนุนการต่อสู้เพื่อเอกราช ต่อมามีการพิมพ์หนังสือพิมพ์อิสระภาพ (Tongnip Sinmum) เพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทั้งภายในและภายนอกเกาหลี เพื่อปลุก

²³ พินาตา ยังเจริญ, ประวัติศาสตร์เกาหลีตั้งแต่ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ถึงกลางศตวรรษที่ 20 : การแข่งขันและแทรกแซงจากต่างชาติ อาณานิคม และชาตินิยม, 111-229.

จิตสำนึกชาวเกาหลีให้ตื่นตัวกับการต่อสู้เพื่อเอกราช อีกทั้งยังก่อตั้งกองกำลังชื่อว่า กองทัพแห่งการฟื้นฟูชาติ (Kwangbokkun Ch'ongyong) ที่มณฑลอันตุง ในแมนจูเรีย เพื่อเตรียมการสู้รบ นอกจากนี้องค์กรยังมีการจัดตั้งโรงเรียน เพื่อฝึกกองกำลังทหารของตน คือ โรงเรียนฝึกทหาร ก่อตั้งโดยยี่ ซียง (Yi Si-yong) ยี่ ตงนยง (Yi Tong-nyong) และยี่ ซังนยง (Yi Sang-nyong) เป็นนักเคลื่อนไหวชาตินิยม ได้ตั้งโรงเรียนฝึกทหารขึ้นในปีค.ศ. 1911 บริเวณกันโตะ (Kando) หรือเซียงเตา (Chientao) เพื่อฝึกหัดนักเรียนที่จะไปกู้ชาติเกาหลี มีความพร้อมที่จะต่อสู้กับรัฐบาลญี่ปุ่น และโรงเรียนฝึกหัดทหาร ตั้งขึ้นในปี 1920 โดยพวกชาตินิยมเกาหลีที่อาศัยอยู่ในเซียงไฮ้ รวมตัวกันเพื่อต่อต้านญี่ปุ่น มีลัทธิลอบพิมพ์หนังสือพิมพ์เอกราชในเซียงไฮ้ และส่งไปปลุกปล้ำรักชาติในเกาหลีอยู่เสมอ มีการแต่งตั้ง อัน ซังโฮ เป็นประธานกรรมการ เพื่อรวบรวมหลักฐานทางอารยธรรมและประวัติศาสตร์ของตนขึ้นมา เพื่อตอบโต้ประวัติศาสตร์ที่ถูกบิดเบือนจากรัฐบาลญี่ปุ่น²⁴ ภายหลังเกิดการแตกแยกทางด้านความคิด และค่านิยมของนักชาตินิยมกลุ่มต่างๆ ทำให้องค์กรนี้มีบทบาทอยู่เพียง 2 ปี และค่อยๆ ลดบทบาทลง

2.7 กองทัพเอกราชเกาหลี (Korea Independence Army)²⁵

ก่อตั้งโดยขบวนการชาตินิยมเกาหลีในจีน เมื่อปี 1925 โดยมีกำลังทหารประมาณ 3 กองพัน จัดตั้งเพื่อทำการรบ และต่อสู้กับทหารญี่ปุ่น โดยจะมีการย้ายสำนักงานของตนเองไปเรื่อยๆ ตามรัฐบาลจีน เนื่องจากจีนในช่วงเวลานั้น มักถูกรัฐบาลญี่ปุ่นรุกราน จึงต้องย้ายเมืองหลวงบ่อยครั้งในระบายนั้น²⁶

ดังที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าขบวนการชาตินิยมที่เกิดขึ้นมีทั้งที่ใช้สันติวิธี เช่น กลุ่มทงฮัก สมาคมอิสราภาพ สมาคมอนุรักษ์เกาหลี สมาคมประชาชนใหม่ กองทัพธรรมะ กองทัพแห่งความยุติธรรม องค์กรกู้ชาติตองจิโอ สมาคมแห่งชาติเกาหลี สมาคมช่วยเหลือซึ่งกันและกัน กองทัพเอกราชเกาหลี เป็นต้น และที่ใช้ความรุนแรง เช่น ในค.ศ. 1920 การรบที่เฟิงอูตง (Feng wu dong) และที่ชิงชานลี (Qing shan li) อยู่บริเวณชายแดนเกาหลีทางด้านตะวันออกเฉียงใต้ของแมนจูเรีย โดย

²⁴ ภาวุดล ทงประเสริฐ, ประวัติศาสตร์เกาหลีสมัยใหม่, 136.

²⁵ เรื่องเดียวกัน, 136-137.

²⁶ ในปี 1932 ได้ย้ายเมืองหลวงไปอยู่ที่นานกิง และ ปี 1940 ย้ายเมืองหลวงไปอยู่ที่จุงกิง

มีกองกำลังของฮง พงโด²⁷ ร่วมกับกองกำลังของชเว ตงจิน (Ch'oe Tong-jin) เข้าล้อมที่ตั้งกองทหารญี่ปุ่น และสังหารทหารญี่ปุ่นได้ 160 คน อีกทั้งคิม ชวาจิน (Kim Chwa-jin) สามารถเข้าทำลายกองทัพญี่ปุ่นที่มีกำลังพลมากกว่า 1,000 คน ซึ่งต่อมากองทัพญี่ปุ่นตอบโต้ด้วยการเผาหมู่บ้านชาวเกาหลี และสังหารชายหนุ่มเกาหลีจำนวนมาก เหตุการณ์ครั้งนี้เรียกว่า “การสังหารหมู่ 1920” รวมทั้งมีขบวนการก่อการร้าย ชื่อว่า “ขบวนการก่อการร้ายอูอิโยลตัน (Uiyoltan)” ของคิม วนบอง (Kim Won bong) และ “ขบวนการก่อการร้ายแอกุกุตัน (Aeguktan)” ของคิม กู (Kim Ku) ในปีค.ศ. 1926 ได้ลอบวางระเบิดบริษัท Oriental Development²⁸ ในปีค.ศ.1932 พยายามลอบปลงพระชนม์พระจักรพรรดิญี่ปุ่นด้วยการใช้ระเบิดแบบขวาง และในปีเดียวกันได้วางระเบิดที่สวนสาธารณะฮง โคว (Hong Kou) ที่กรุงเซี่ยงไฮ้ เป็นผลให้นายทหารญี่ปุ่นและเจ้าหน้าที่พลเรือนบาดเจ็บและเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก เป็นต้น ถึงแม้ขบวนการนี้จะมีกำลังพลและอาวุธยุทโธปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพต่ำกว่าของกองทัพญี่ปุ่น แต่พวกเขามีจิตใจมุ่งมั่นที่จะต่อสู้เพื่อเรียกร้องเอกราชของตนให้กลับคืนชาติเกาหลีของเขาในเร็ววัน

ดังนั้นกลุ่มคน องค์กร หรือขบวนการต่างๆที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่เกาหลีตกอยู่ภายใต้อำนาจของญี่ปุ่น พยายามที่จะแสดงออกถึงความรักชาติในรูปแบบที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะจุดประสงค์ของแต่ละองค์กรจะแตกต่างกันออกไปอย่างไร แต่ล้วนแล้วมีผลต่อสังคมเกาหลี คือ การสร้างพลังให้แก่ชาวเกาหลี สร้างความรู้สึกร่วมกันในการรักชาติ และปลุกฝังให้คนเกาหลีต่อต้านญี่ปุ่นทั้งสันติวิธีและใช้ความรุนแรง ถึงแม้ว่าจะมีผู้นำแต่ละองค์กร หรือประชาชนชาวเกาหลีที่ต้องเสียสละชีวิตจำนวนมาก รวมทั้งประชาชนชาวเกาหลีที่ต้องหลบหนี อพยพออกไปดินแดนอื่นเพื่อหลบหนีจากทางการญี่ปุ่น สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ทำเพื่อประเทศชาติให้ประเทศหลุดพ้นเป็นอิสระจากภายใต้การปกครองที่โหดร้าย และทารุณของญี่ปุ่น

สรุป

เกาหลีในอดีตเป็นดินแดนที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความเป็นเอกราช แต่ประเทศเกาหลีกลับมีประวัติศาสตร์ที่เจ็บปวด นั่นก็คือการที่เกาหลีตกเป็นอาณานิคมของญี่ปุ่น ญี่ปุ่นได้เริ่มเข้ามามีบทบาทในเกาหลีตั้งแต่ปี 1894 หรือตรงกับในสมัยโชซอนของเกาหลี โดยเข้ามาเพื่อแสวงหา

²⁷ อดีตผู้นำกองทัพแห่งความยุติธรรม

²⁸ เป็นบริษัทยักษ์ใหญ่ของญี่ปุ่นในกรุงโซล

ผลประโยชน์ แต่ต่อมาญี่ปุ่นต้องการขยายจักรวรรดินิยม เนื่องจากต้องการพัฒนาประเทศให้เท่าเทียมกับชาติตะวันตก จึงต้องการความเป็นใหญ่เหนือดินแดนคาบสมุทรเกาหลี เพราะเกาหลีถือเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่มีทั้งทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์กว่าญี่ปุ่น และมีดินแดนที่ติดกับประเทศจีน เพื่อญี่ปุ่นจะได้ขยายอำนาจไปสู่ประเทศจีนได้ โดยญี่ปุ่นเริ่มพยายามที่จะครอบงำเกาหลีไว้แต่เพียงผู้เดียว ทำให้ประเทศจีนและโซเวียตเกิดความไม่พอใจ จึงก่อเกิดสงครามขึ้นครั้งแรกในปี 1894-1895 กับประเทศจีน และในปี 1904-1905 กับโซเวียต ท้ายที่สุดญี่ปุ่นชนะสงครามทำให้เกาหลีตกเป็นอาณานิคมของญี่ปุ่นอย่างจำยอม ตั้งแต่ปี 1910 เป็นต้นมา

จากการผนวกเกาหลีของญี่ปุ่นในวันที่ 22 ธันวาคม ค.ศ. 1910 ญี่ปุ่นได้เข้าควบคุมทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม จนทำให้ประชาชนเกาหลีทนกับสภาพสังคมที่กดขี่ข่มเหงไม่ไหว ก่อให้เกิดการเรียกร้องอิสรภาพ จึงทำให้เกิดกลุ่มชาตินิยมต่างมากมาย เพื่อต่อต้านรัฐบาลญี่ปุ่น และขับไล่ญี่ปุ่นให้ออกไปจากประเทศของตน โดยกลุ่มชาตินิยมกลุ่มแรกๆ ที่ถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียกร้องเสรีภาพให้แก่ประเทศเกาหลีคือ กลุ่มทงฮัก โดยกลุ่มทงฮักเป็นกลุ่มที่กล้าลุกขึ้นต่อสู้กับอำนาจของรัฐบาลญี่ปุ่นในขณะนั้น มุ่งเน้นเพื่อต่อต้านและโจมตีรัฐบาลญี่ปุ่น อีกทั้งยังปลุกพลังมวลชนให้กล้าที่จะคิด ให้กล้าที่จะแสดงออกทางการเมือง และออกมารวมพลังเดินขบวนเรียกร้องเอกราชคืน ในวันที่ 1 มีนาคม ค.ศ. 1919 ซึ่งเหตุการณ์นี้ถือได้ว่าเป็นเหตุการณ์ครั้งสำคัญในประวัติศาสตร์ ถึงแม้เหตุการณ์นี้จะไม่ประสบความสำเร็จ แต่สามารถทำให้ประชาชนเกาหลีเกลียดชังชาวต่างชาติและรักชาติของตนเองมากยิ่งขึ้น ภายหลังเหตุการณ์นี้ทำให้เกิดการรวมตัวกันขององค์กร หรือกลุ่มคนต่างๆ มากมาย ที่พยายามต่อสู้เพื่อเป้าหมายการปลดปล่อยเกาหลีให้เป็นอิสระ

เหตุการณ์เคลื่อนไหว 1 มีนาคมถือเป็นแบบอย่างให้กับกลุ่มชาตินิยมอื่นๆ ทั้งกลุ่มชาตินิยมที่เคลื่อนไหวภายในประเทศเช่น สมาคมอิสรภาพ (The Independent Club) สมาคมเยาวชนคริสเตียนกรุงโซล (Seoul Young Man's Christian Association) สมาคมอนุรักษ์เกาหลี (Korea Preservation Society) สมาคมประชาชนใหม่ (Sinminhoe) กองทัพธรรมะ (The Righteous Army) กองทัพแห่งความยุติธรรม ขบวนการชาตินิยมทางวัฒนธรรม และกลุ่มชาตินิยมที่เคลื่อนไหวภายนอกประเทศ เช่น องค์กรกู้ชาติตองจิโฮ (Tongjihoe) สมาคมแห่งชาติเกาหลี (Korean National Association) กลุ่มนักเรียนชาวเกาหลีที่ไปศึกษาที่ญี่ปุ่น สมาคมช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (Mutual Assistance Society) กองทัพกู้ชาติ รัฐบาลพลัดถิ่นเกาหลี และกองทัพเอกราชเกาหลี (Korea Independence Army)

ต่อมา ประเทศเกาหลีหลุดพ้นจากการตกอยู่ใต้อาณานิคมของญี่ปุ่นได้ เมื่อตอนปลายสงครามโลกครั้งที่ 2 ฝ่ายสัมพันธมิตร ตระหนักดีว่าฝ่ายตนจะชนะฝ่ายอักษะในสงครามโลกครั้งที่ 2 นี้อย่างแน่นอน ผู้นำของสหรัฐอเมริกาจึงเปิดประชุมขึ้นที่กรุงไคโร (Cairo Conference) ประเทศอียิปต์ ในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1943 เพื่อสร้างระเบียบขึ้นใหม่ในเอเชีย ซึ่งที่ประชุมลงมติว่าสงครามจะดำเนินต่อไปจนกว่าญี่ปุ่นจะยอมพ่ายแพ้อย่างไม่มีเงื่อนไข ต้องคืนดินแดนทั้งหมดที่ผนวกเข้าเป็นของตนตั้งแต่ ค.ศ. 1894 กลับคืนสู่เจ้าของเดิม ภายหลังจากที่ญี่ปุ่นประกาศแพ้สงครามโลกครั้งที่ 2 อย่างไม่มีเงื่อนไขในวันที่ 15 สิงหาคม ค.ศ. 1945 เกาหลีจึงได้อิสรภาพอย่างเป็นทางการ หลังจากที่ต้องถูกปกครองอย่างกดขี่จากจักรวรรดิญี่ปุ่นรวมเป็นระยะเวลา 35 ปี ชาวเกาหลีต่างยินดีกับเอกราชของประเทศชาติที่กลับคืนสู่ประชาชนชาวเกาหลี โดยมีการ เชิญธงชาติเกาหลีแทนธงชาติญี่ปุ่น

บรรณานุกรม

- ไพบุณย์ ปิตะเสน. (2555). **ประวัติศาสตร์เกาหลี : จากยุคเผ่าพันธุ์ถึงยุคสาธารณรัฐใหม่**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โปสท์บุ๊กส์.
- กุลยา วิวิตเสวี. (2554). **ชาตินิยมในโลกไร้พรมแดน**. กรุงเทพฯ: สายธาร.
- จันทร์ฉาย ภัคธิดา. (2549). **ประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นสมัยใหม่**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- คำรงค์ ฐานดี. (2546). **สังคม และวัฒนธรรมเกาหลี เรื่อง การเมืองเกาหลี**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ปรมาภรณ์ ใจมั่น. (2551). “**เกาหลีภายใต้การยึดครองของญี่ปุ่น ค.ศ.1910-1945.**” สารนิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต เอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
- ปัก จุง ฮี. (2518). **พลังประชาชาติ**. แปลโดย กนิษฐา กาญจนจารี. กรุงเทพฯ: แพร่พิทยา.
- พวงทิพย์ เกียรติสกุณ. (2549). “**เส้นทางรถไฟสายใต้สมัยสงครามมหาเอเชียบูรพา : ภาพสะท้อนชีวิตราษฎรไทย.**” ใน เอกสารประกอบการสัมมนาไทยกับเอเชีย สายใยอดีตถึงปัจจุบัน **สานสัมพันธ์สู่นาคต, 76-100**. ม.ป.ท.
- พิพาดา ยังเจริญ. (2556). **ประวัติศาสตร์เกาหลีตั้งแต่ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ถึงกลางศตวรรษที่ 20 : การแข่งขันและแทรกแซงจากต่างชาติ อาณานิคม และชาตินิยม**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภูวดล ทรงประเสริฐ. (2521). **ประวัติศาสตร์เกาหลีสมัยใหม่**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วีระชัย โชคมุกดา. (2555). **ประวัติศาสตร์เกาหลี**. กรุงเทพฯ: ยิบซี.
- สากุลน สีสไตร์ย์. (2531). **การรวมประเทศเกาหลี**. สารนิพนธ์รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการระหว่างประเทศและการทูต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สำนักงานสารนิเทศภาคโพ้นทะเล สาธารณรัฐเกาหลีร่วมกับคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2536). **ความจริงเกี่ยวกับเกาหลี**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Anderson, Benedict. (2552). **ชุมชนจินตกรรม บทสะท้อนว่าด้วยกำเนิดและแพร่ขยายของชาตินิยม**. แปลจาก **Imagined Communities : Reflection on the Origin and Spread of nationalism**. แปลโดย ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และคนอื่นๆ. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

John Kie-chiang Oh. (2547). **การเมืองเกาหลีใต้**. แปลโดย เกียรติชัย พงษ์พานิชย์. กรุงเทพฯ: มติชน.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

조선왕조 이야기[ออนไลน์]. เข้าถึงวันที่ 10 เมษายน 2559. สืบค้นจาก

<http://snubugo.net/index.php?mid=blog&document_srl=516275&listStyle=viewer&page=12>

Governor General of Korea[ออนไลน์]. เข้าถึงวันที่ 2 เมษายน 2559. สืบค้นจาก

<https://en.wikipedia.org/wiki/Governor-General_of_Korea>

pacificwar [ออนไลน์]. เข้าถึงวันที่ 12 มีนาคม 2559. สืบค้นจาก

<http://www.historyplace.com/unitedstates/pacificwar/pacwar.gif>

เกาหลี ยุคจักรวรรดินิยม 3 [ออนไลน์]. เข้าถึงวันที่ 28 เมษายน 2559. สืบค้นจาก

<http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=zxcv&group=2&month=10-2008&date=30>.

แผนที่ประเทศไทยญี่ปุ่น[ออนไลน์]. เข้าถึงวันที่ 20 เมษายน 2559. สืบค้นจาก

<<http://www.manager.co.th/asp-bin/Image.aspx?ID=1841820>>